

ГРАД КРАЉЕВО

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2014. – 2017.

САДРЖАЈ

Увод	3
Полазне основе	5
Међународни нормативно-правни оквир	5
Домаћи нормативно – правни оквир	5
Процес израде Акционог плана за равноправност града Краљева.....	8
Садржај Локалног Акционог плана за равноправност града Краљева	9
Анализа стања	11
Социо-демографске карактеристике становништва	11
Економски положај.....	14
Одлучивање.....	19
Родно засновано насиље, насиље над женама и у породичном контексту.....	21
Здравље жена и мушкараца и приступ здравственим услугама	23
Невладине организације и удружења грађана/ки.....	24
Анализа дотација удружењима грађана/ки из буџета града Краљева.....	26
Институционални оквир за родну равноправност на локалном нивоу	28
Градска управа града Краљева	29
Институције.....	30
Потребе и приоритети грађана и грађанки Краљева.....	31
Циљеви Локалног акционог плана	32
I. Општи оквир за равноправност и политичка улога	33
II. Улога пружања услуга	36
Табеларни приказ циљева и активности Локалног акционог плана	38
Спровођење и праћење спровођења ЛАП-а	52

Увод

Родна равноправност подразумева једнаку заступљеност, моћ, утицај, расподелу одговорности, једнаке могућности за економску независност жена и мушкараца. Показатељи положаја жена, као и релативног положаја жена и мушкараца указују на неравноправну расподелу ресурса, моћи и могућности у различитим сферама друштвеног, економског и политичког живота. Родна равноправност је на глобалном нивоу дефинисана и као кључан предуслов развоја, а увођење родне перспективе у све политике, на свим нивоима, као главна стратегија за њено постизање¹. Родне неједнакости су и даље присутне у свакодневном животу и њихово отклањање захтева не само правно регулисање једнаких могућности, већ и промену приступа и примену у пракси, која ће омогућити да жене и мушкарци имају једнаку корист од развоја једне заједнице. До скоро, локална димензија остваривања родне равноправности није била посебно истакнута и обавезе дефинисане законима и међународним документима су се односиле најчешће на државе. Међутим, имајући у виду да су локалне самоуправе најближе потребама грађана и грађанки, као и да задовољавање потреба грађанки и грађана спада у надлежности локалне самоуправе, јасно се указала потреба и кључна улога локалних власти у остваривању равноправности и спречавању дискриминације. Родна равноправност у локалним политикама је уједно и предуслов демократичности и доброг управљања на локалном нивоу, које је оријентисано на потребе грађана и грађанки.

Управо због значаја примене принципа родне равноправности на локалном нивоу, а недовољно јасне регулативе у том сегменту, Савет европских општина и региона донео је *Европску повељу за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу* и предузео низ акција за њену промоцију, али и установио кораке који ће осигурати њену примену. Тако Повеља подразумева израду Акционог плана за њено спровођење², али и међусобну сарадњу потписница која ће олакшати примену и размену добрих пракси. Европску повељу је до сада потписало преко 1300 локалних и регионалних управа широм Европе.

Европска повеља усвојена је у граду Краљеву 4. маја 2012. Тиме је Град Краљево преузео обавезу имплементације Повеље дефинисане самим документом:

- 1. Свака потписница Повеље ће, у прихватљивом временском оквиру (не више од две године од датума потписивања), развити и усвојити Акциони план равноправности и надаље га примењивати.*
- 2. Акциони план равноправности ће дефинисати циљеве и приоритете потписница, затим мере планиране за спровођење, као и додељена средства за спровођење Повеље и њом прописаних циљева. План ће такође дефинисати и време за имплементацију. Ако потписница већ поседује Акциони план равноправности, у том случају ће га само ускладити са релевантним питањима која се обрађују у Повељи.*
- 3. Свака потписница ће вршити детаљне консултације пре усвајања свог Акционог плана равноправности, а након усвајања ће га и представити различитим странама. Такође ће редовно извештавати јавност о напретку постигнутом кроз имплементацију плана.*

¹ На основу дефиниције Уједињених нација, увођење родне перспективе у све политике (енгл. *гендер маинстреаминг*) је "процес процењивања последице сваке планиране акције, укључујући законодавство, политике и програме, за жене и мушкарце у свим областима и на свим нивоима. То је стратегија која узима у обзир интересе и искуства жена и мушкараца и интегрише их у процесе креирања, реализације, праћења и евалуације политика и програма у свим политичким, економским и друштвеним сферама, тако да жене и мушкарци остварују равноправну добит и неравноправност се не репродукује."

² "Акциони планови и програми за које су обезбеђена одговарајућа средства неопходан су алат за унапређивање родне равноправности: локалне и регионалне управе морају саставити акциони план и програм равноправности, који укључује и довољно финансијских и људских ресурса који су потребни за његово спровођење." - начело бр. 6 Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу, стр. 18

4. Свака потписница ће вршити ревизију свог Акционог плана у складу са ситуацијом и саставиће план за сваки наредни период.

5. Свака потписница се слаже да ће у начелу деловати у складу са одговарајућим системом евалуације који ће бити успостављен како би се омогућила процена напретка при спровођењу ове Повеље, као и да пружи помоћ локалним и регионалним управама широм Европе при међусобној размени искустава о ефектним начинима постизања веће равноправности између жена и мушкараца. Потписница ће такође омогућити да њен Акциони план и сви други релевантни јавни материјали буду доступни у те сврхе.

6. Свака потписница ће писмено обавестити Савет европских општина и региона о потписивању Повеље, датуму и контакту за будућу сарадњу везане за Повељу.

Рад на изради Локалног акционог плана започет је у априлу 2012.

Иницијатива за усвајање Повеље у граду Краљеву, а тиме и израду локалног акционог плана равноправности, потекла је од Удружења Феномена из Краљева које се питањима унапређења положаја жена бави од свог оснивања 2006. године.

Иницијатива је део ширег регионалног пројекта којим је управљало Удружење Феномена из Краљева. Активности сарадње и комуникације са битним актерима/кама (локалном управом, институцијама и удружењима), промоција Европске повеље о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу и приступање Повељи, као и саме активности израде анализе стања и израде локалног акционог плана равноправности - Удружење Феномена је заједно са партнерским организацијама и уз подршку и учешће локалне управе спроводило у оквиру регионалног пројекта "Промоција Европске повеље о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу". Пројекат су подржали: Европска комисија, Фондација Квинна тилл Квинна из Шведске, асоцијација Таволо Трентино цон и Балцани из Италије, Град Краљево и градска општина Медијана из Ниша. Пројекат је реализовало пет партнерских организација: Удружење Феномена из Краљева, као организација која управља пројектом; Анима - Центар за женско и мировно образовање из Котора (Црна Гора); Агенција локалне демократије Мостар (Босна и Херцеговина); Центар локалне демократије ЛДА из Ниша; и Фондација Квинна тилл Квинна из Стокхолма (Шведска) у улози међународног партнера. Активности регионалне сарадње четири укључене локалне управе спровођене су на основу Протокола о сарадњи који је потписан на уводној конференцији пројекта у Краљеву 28.02.2012. од стране представника/ца четири локалне самоуправе и организација из Краљева, Котора, Мостара и градске општине Медијана - Ниш.

Полазне основе

Међународни нормативно-правни оквир

Осим Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу, која је уједно и једини документ који се односи искључиво на локалну самоуправу, локалне самоуправе на поштовање принципа родне равноправности обавезују и национални документи у Републици Србији. Република Србија са друге стране преузела је обавезе у овој области ратификацијом и међународних докумената (Уједињених Нација и Савета Европе), али и применом оних који су на глобалном нивоу установљени као смернице и стратегије када је у питању побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности.

Конвенција Уједињених нација о укидању свих облика дискриминације жена (ЦЕДАВ)

Као потписница Конвенције, Србија је дужна да систематски и континуирано спроводи принципе Конвенције, као и да одговарајућим мерама и активностима спроводи препоруке Комитета и извести о напретку у овим аспектима у Националним извештајима који се ЦЕДАВ комитету подносе сваких 5 година. Почетни извештај о стању права жена у Србији презентован је на 38. сесији Комитета, 2007. године. На основу извештаја, ЦЕДАВ Комитет је произвео закључке и препоруке за унапређење положаја жена и родне равноправности у Србији.

Пекиншка декларација и Платформа за акцију представља најширу политичку основу за креирање политика, стратегија и планова за остваривање родне равноправности. Она предвиђа велики број мера и активности за унапређење положаја свих жена, које су артикулисане кроз 12 стратешких области³. Пекиншка платформа не обавезује само државу, него и друге актере и пружа препоруке за деловање на свим нивоима.

Осим ових, бројни су документи који се односе на поштовање људских права и људских права жена и других маргинализованих група. Низ других међународних докумената се односи на поједине аспекте положаја жена, као групе у неповољнијем положају, као што је учешће у одлучивању, положај жена на селу, положај Ромкиња, сузбијање родно заснованог насиља над женама и сл. Већина ових докумената је представљала основ за израду националног нормативног и стратешког оквира за остваривање родне равноправности.

Домаћи нормативно – правни оквир

Релевантни домаћи закони и политике које су значајне за равноправност полова на локалном нивоу су: Устав Републике Србије, Закон о равноправности полова, Закон о забрани дискриминације, Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање равноправности између полова 2009-2015, Акциони план за спровођење стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање равноправности између полова 2010-2015. Овим документима су уједно и дефинисане обавезе и могућности локалних самоуправа.

Устав Републике Србије гарантује једнакост мушкараца и жена и државну политику једнаких могућности (чл. 15 Устава).

Закон о равноправности полова предвиђа да се органи јавне власти ангажују на развоју политике једнаких могућности у свим областима друштвеног живота, као и да тај процес треба да буде реализован кроз равноправно учешће жена и мушкараца у свим фазама планирања,

³ Сиромаштво жена; отежан приступ образовању и обуци; неадекватна здравствена и социјална заштита; последице ратних сукоба; неравноправност у економским структурама и политикама, у свим облицима производних активности и у приступу средствима; неједнакост у одлучивању на свим нивоима; слабост институционалних механизма подршке; неадекватна заштита људских права жена; стереотипно приказивање жена и неравноправност у приступу свим системима комуникације; неравноправност у управљању природним ресурсима и у очувању животне средине; стална дискриминација и кршење права женске деце.

доношења и спровођења одлука које су од утицаја на положај жена и мушкараца (члан 3). Закон дефинише директну, индиректну дискриминацију на основу рода, као и низ посебних правила којима се спречава, отклања дискриминација у различитим областима: запошљавању, социјалној, здравственој заштити, образовању, култури и спорту, као и у области породичних односа (посебно у питањима насиља у породици), у области информисања и судске заштите. Закон предвиђа и успостављање родно осетљивих статистичких података и евиденција, али и оснивање тела за равноправност полова на локалном нивоу (члан 39), као и њихову кључну улогу. Исто тако, одредбе Закона које се односе на учешће у одлучивању и друге аспекте дужне су да поштују и јединице локалне самоуправе.

Закон о забрани дискриминације дефинише дискриминацију као „свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима“ (члан 2).

У истом члану Закон дефинише да се дискриминацијом не сматрају посебни облици заштите појединих група, као што су труднице, породиље, родитељи, особе са инвалидитетом, малолетници и други, односно омогућава афирмативне акције.

Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање равноправности између полова 2009 - 2015 предвиђа шест главних циљева: повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање равноправне заступљености; побољшање економског положаја жена и остваривање равноправности у области економске партиципације; остваривање равноправности у образовању, побољшање здравља жена и унапређивање равноправности полова у здравственој политици; превенцију и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава насиља; уклањање родних стереотипа у медијима и промоцију равноправности полова. У акционом плану за спровођење Националне стратегије локалне самоуправе су означене као носиоци активности и препоручене су активности које треба да спроводе и мере које треба да предузимају у оквиру шест области које обухвата Стратегија и НАП.

У области одлучивања, локалне самоуправе су дужне да обезбеде поштовање заступљености од најмање 30 % мање заступљеног пола (жена) у представничким телима, позицијама извршне власти, јавних предузећа и установа, али и да спроводе афирмативне мере и улажу напоре за укључивање жена из вишеструко маргинализованих група у процесе доношења одлука. Такође, општине су дужне да чвршће установе функционисање локалних механизма за равноправност полова који ће пратити поштовање принципа родне равноправности у локалним политикама.

У оквиру доношења буџета и економског развоја НАП предвиђа родно буџетирање на локалном нивоу и родно осетљиве буџетске линије, као и афирмативне мере на запошљавању жена и подстицању женског предузетништва, у оквиру активности локалних институција.

У стратешкој области образовања, предвиђене су активности локалних самоуправа на описмењавању старијих жена, посебно у неразвијеним сеоским подручјима и Ромкиња, као и стипендирање жена и девојчица, организовање обука о коришћењу информационо-комуникационих технологија (ИКТ) које ће бити доступне женама.

Промоција женског спорта, улагање и подстицање женског спорта, као и учешће жена у одлучивању у спорту и спортским организацијама значајни су аспекти унапређења здравља жена, као и подршка фомирању и раду саветовалишта за жене и група за подршку женама.

Иако је Србија усвојила Стратегију за борбу против сексуалног и родно заснованог насиља и НАП дефинише активности локалних самоуправа за борбу против родно заснованог насиља. Ово се односи првенствено на праћење броја пријављених и процесуираних случајева,

потписивање Протокола о сарадњи институција, формирање мобилних тимова, организовање едукација (обука) за институције и организације и кампање за подизање свести јавности о неприхватљивости насиља.

Обавезе органа јединица локалне самоуправе

Члан 39.

- Органи јединица локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности, обезбеђују равноправност полова и остваривање једнаких могућности.
- Органи јединица локалне самоуправе подстичу и унапређују равноправност полова, у оквиру својих надлежности и послова везаних за равноправност полова.
- У процесу усвајања развојних планова и других аката, надлежни органи јединица локалне самоуправе разматрају мере и активности које су у функцији равноправности полова и остваривања једнаких могућности.
- У органима јединица локалне самоуправе, у оквиру постојеће организације и акта о унутрашњем уређењу и систематизацији, организује се стално радно тело или одређује запослени за родну равноправност и обављање послова остваривања једнаких могућности, у складу са овим законом.

Закон о равноправности полова

Процес израде Акционог плана за равноправност града Краљева

Негујући партиципативни приступ и партнерство, како са цивилним сектором, тако и са експертима и експерткињама, доносителјима и доносителкама одлука, али и мултисекторски приступ на нивоу града, у радној групи учествовао је велики број заинтересованих актера и актерки. Удружење Феномена као иницијатор израде ЛАП-а упутило је позив за учешће представницама/има: институција (институције чије је присуство одређено на основу приоритета анализе стања), удружења грађана/ки (организације чије активности је анализа стања препознала као родно осетљиве) и локалне самоуправе (релевантне службе и политичке партије са највећим бројем мандата у скупштини града Краљева, како из позиције тако и опозиције).

У тиму за израду ЛАП-а учествовале/и су:

Јана Ивановић, УРС	Марија Гаровић, УГ „Прахис“ Краљево
Милун Јовановић, заменик градоначелника	Бојана Балевић, УГ „Прахис“ Београд
Данка Ракочевић, СПС	Бојана Вукашовић, УГ „Прахис“ Краљево
Бојана Бајровић, одборница	Биљана Јакић, Удружење предузетница из Краљева
Нела Данчетовић, одборница	Миланка Јовановић, Удружење предузетница из Краљева
Зорица Ј Андрић, Сложно за Краљево, СДС	Весна Милојевић, одборница
Мирјана Попадић, Сложно за Краљево	Наташа Граховац, СНС
Маја Даниловић, одборница	Маја Мачужић, чланица Градског већа
Оливера Дражинац, СНС	Мирјана Продановић, Служба за управљање пројектима и локално економски развој
Десанка Кастратовић, одборница	Дејан Ђајић, заменик Заштитника грађана
Милан Вучетић, одборник	Анета Дукић, УГ „Феномена“
Србислав Антонијевић, НСЗ Краљево	Марија Петронијевић, УГ „Феномена“
Елена Симић, НСЗ Краљево	Драгана Вељовић, УГ „Феномена“
Илија Петронијевић, Таволо Трентитно цон и Балцани	Бојана Миновић, УГ „Феномена“
Марија Јовановић, одборница	
Горан Бачкуља, Полицијска Управа Краљево	

Радом радне групе координирала је Вишња Баћановић, консултанткиња за родну равноправност.

Раду радне групе претходила је анализа стања. Циљ процеса био је да се на основу детаљне анализе стања идентификују кључне стратешке области које би кроз спровођење реалистичних мера и активности у наредне три године требало да допринесу унапређењу родне равноправности у граду Краљеву, али и имплементацији Европске повеље.

Анализа стања је обухватала преглед секундарних података о положају жена и мушкараца, као и примарних података о постојећим капацитетима локалне самоуправе и институционалном оквиру за родну равноправност на градском нивоу. Основ за анализу стања представљале су области које дефинише Европска повеља, али и стратешке области које дефинише Национална стратегија за побољшање положаја жена.

За потребе анализе полазног стања прикупљани су следећи подаци:

1. Институционални оквир за равноправност (локалне политике, тело за равноправност полова, родна перспектива у локалним документима, јавно обавезивање на равноправност у локалним документима, конкурсима, јавним позивима);
2. Одлучивање – заступљеност жена и мушкараца на местима одлучивања, у извршним и представничким органима, али и на руководећим местима јавних предузећа и установа;
3. Запослени у локалној самоуправи и просечне зараде;
4. Програми и услуге које финансира и спроводи локална самоуправа (економско оснаживање, подршка удружењима грађана, подршка образовању, спортским удружењима, социјалне услуге и помоћ материјално угроженим грађанима/кама);
5. Образовање – обухват предшколским и основним образовањем, родне разлике у средњем и високом образовању;
6. Основне социо-економске карактеристике становништва, подаци разврстани по полу;
7. Консултације са удружењима грађана и институцијама о родним аспектима њихових активности, али и дефинисање приоритетних области и спровођење акционог плана;

Податке је прикупљао локални тим укључујући и тада актуелни Савет за родну равноправност града Краљева – секундарне од надлежних институција, а примарне упитником који је упућен локалним невладиним организацијама и институцијама.

12. новембра 2012. предфинална верзија ЛАПа у електронској форми стављена је у јавну расправу. 26. новембра 2012. ЛАП је јавности представила чланица градског већа Маја Мачужић. Након јавне расправе, у писаној форми коментари су стигли од Националне службе за запошљавање, а током презентације записани су и коментари које су изложиле представнице Центра за социјални рад и Градске управе. Финална верзија документа направљена је после јавне расправе, уважавајући изнете коментаре.

Општи оквир за равноправност

Члан 9. - Родна процена/анализа

- Потписница се обавезује, у складу са својим надлежностима, да ће вршити родну процену*, као што је утврђено овим Чланом.

* Процена у смислу дефиниције УН-а: "процењивање последица сваке планиране акције, укључујући законодавство, политике и програме, по жене и мушкарце, у свим областима и на свим нивоима".

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Садржај Локалног Акционог плана за равноправност града Краљева

Локални акциони план за равноправност жена и мушкараца представља оквир за спровођење обавеза преузетих потписивањем Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу (у даљем тексту Повеља) који уједно треба да одговара актуелном стању, приоритетима и могућностима потписнице. Локални акциони план такође, треба да пружи основу за координирано и систематско деловање локалних актера у активностима које имају за циљ да унапреде родну равноправност.

Локални акциони план (ЛАП) дефинише активности које ће локална самоуправа спроводити у периоду од четири године како би се:

1- изградио и/или унапредио институционални оквир за родну равноправност на локалном нивоу,

2- унапредила равноправност жена и мушкараца у друштвеном, политичком и економском животу,

3- побољшао положај жена у областима у којима је неповољан.

ЛАП ће се спроводити у периоду од 2014. до 2017. године, при чему је 2017. односно четврта година спровођења ЛАП-а предвиђена и за евалуацију.

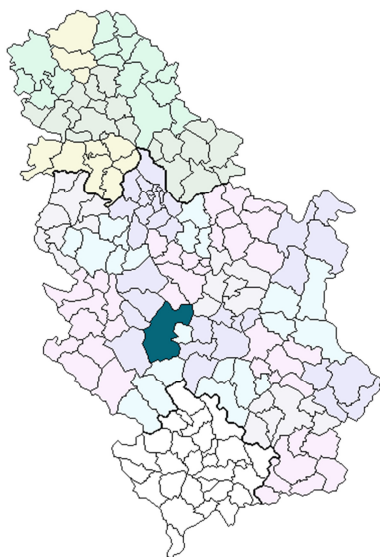
Неки сегменти акционог плана, који је потписница Повеље обавезна да усвоји најкасније две године од потписивања, су стандардни односно, представљају предуслов за имплементацију Повеље. Наиме, потписница се обавезује да ће вршити родну процену (анализу) својих политика, да ће промовисати равноправност и антидискриминацију, као и да ће промовисати равноправност полова у својима актима и деловању. Ово свакако значи и могућност установљавања афирмативних мера за унапређење положаја група у неповољнијем положају. Управо због тога је значајно спровођење родне анализе, односно процене, како би се утврдили ефекти политика и програма.

Локални акциони план је са друге стране, ограничен надлежностима локалне самоуправе. У оквиру Повеље, кључне надлежности су: развојна питања и политике (локални економски развој, урбанизам, инфраструктура), одлучивање, односно извршна и законодавна власт у складу са надлежностима, пружање услуга у области социјалне заштите, образовања, здравства и сл. у складу са законом. Локална самоуправа такође у Повељи преузима обавезе у улози послодавца, у делу обезбеђивања једнаких могућности за запослене, али и приликом запошљавања, расписивања тендера и других јавних позива.

Локални акциони план садржи:

- Анализу стања у горе наведеним областима, која је омогућила дефинисање стратешких области и циљева плана, а тиме и основ за дефинисање индикатора и праћење реализације Акционог плана;
- Приказ стратешких области и циљева које обухвата Акциони план града Краљева, дефинисаних на основу анализе стања и консултативног процеса и појединачних циљева који представљају оперативни ниво Акционог плана и основу за његову реализацију и праћење;
- Табеларни приказ циљева и активности, укључујући носиоце и одговорне стране, изворе финансирања и других потребних ресурса, рокове реализације активности и индикаторе остварености циљева;
- Начин праћења и евалуације Акционог плана.

Анализа стања

Град Краљево налази се у централној Србији. Краљево је административни статус града стекло 2008. године одлуком Народне Скупштине Републике Србије. Град Краљево, административно, у своју територију укључује 92 насељена места.

Локалну власт чини Скупштина Града, Градско веће и Градоначелник (укључујући и Заменике градоначелника). Градску управу чини девет одељења, две службе и Кабинет градоначелника⁴. Градска управа броји 283 запослене особе, на основу података до 07.11.2012. године⁵.

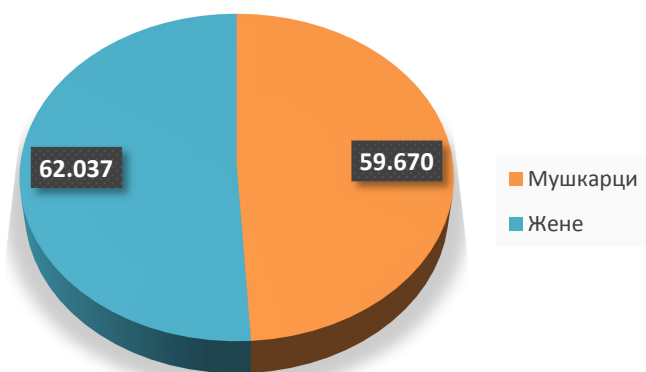
Социо-демографске карактеристике становништва

У граду Краљево је по попису 2002. живело 121 707 становника, од чега је 62 922 градско становништво, а 58 785 сеоско. Од овог броја, пунолетних је 96 615, фертили контингент (15-49) броји 27 205, а радно способних (15-64) је 79 112. По попису из 2011. град има 124 554 становника⁶.

У граду је 2002. по подацима Републичког завода за статистику живело 23 397 интерно расељених лица.

У етничкој структури доминирају Срби и Српкиње, затим Црногорци/ке, Роми/киње, Бошњаци/киње и Хрвати/це, док је број припадника/ца осталих етничких група занемарљиво мали.

Табела 1. Становништво по полу

Жена има више него мушкараца, што је карактеристика популације читаве Србије, посебно имајући у виду дуже очекивано трајање живота за жене.

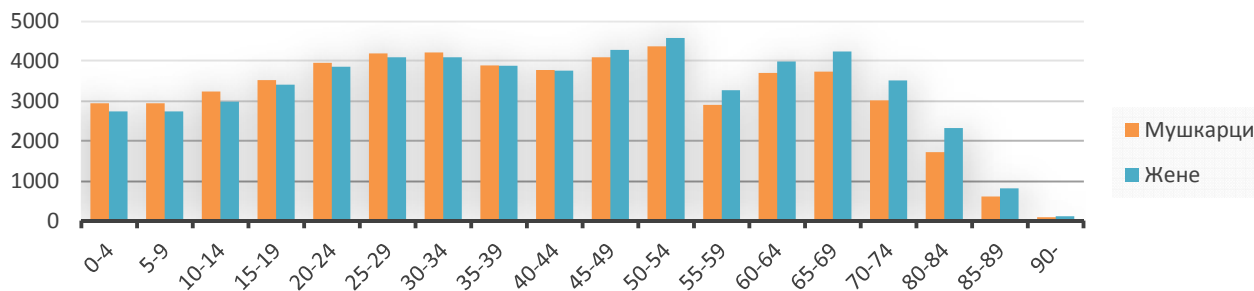
У наставку су приказани подаци по старости и полу.

⁴ Одељење за скупштинске послове, за општу управу, за друштвене делатности, за привреду и финансије, за урбанизам, грађевинарство и стамбено – комуналне делатности, за заједничке послове, за инспекцијске послове, за пореску администрацију, Одељење комуналне полиције; Служба за управљање пројектима и локално економски развој и Служба буџетске инспекције

⁵ <http://www.kraljevo.org/cms/mestoZaUploadFajlove/13.11.2012%20ZAPOSLANI%20U%20GU%202008-2012.pdf>

⁶ Републички завод за статистичку, први резултати пописа 2011.

Табела 2. Становништво по старости и полу

*Републички завод за статистику, становништво по старости и полу, град Краљево, 2002.

Укупан број породица на територији града је 36 189, а од тога је 11 374 брачних парова без деце. Од 20 143 породица са децом, **3 629 чине мајке са децом, а 1 043 очеви са децом.** Дакле, три пута више мајки него очева живе саме са децом, а које су услед положаја самохраних родитеља изложене већем ризику од сиромаштва и социјалне искључености.

Демократска одговорност

Члан 1.

1. Потписница признаје да је право на равноправност жена и мушкараца фундаментални предуслов демократије и да демократско друштво не може дозволити да се способност, знање, искуство и креативност жена занемари. С тим у вези, потписница мора на основу равноправности обезбедити укључење, присуство и учешће жена из различитих миљеа и старосних група у све сфере политичког и јавног одлучивања.

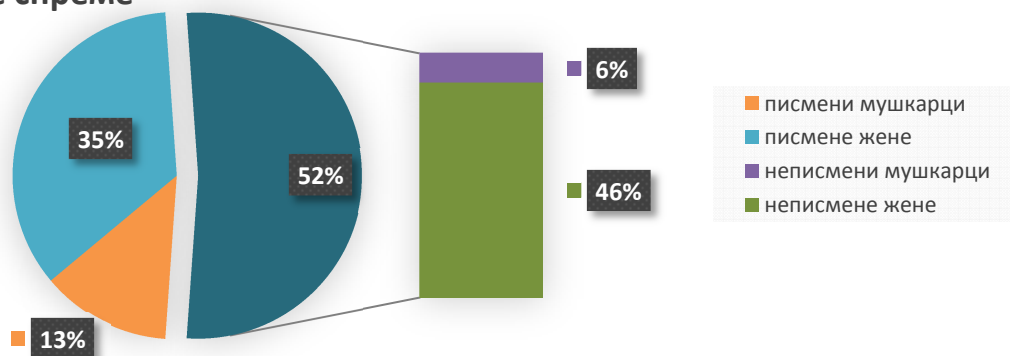
Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Образовна структура жена је неповољнија у односу на образовну структуру мушкараца, посебно када је у питању становништво без основног образовања, што се одражава и у већем броју неписмених жена него мушкараца. Смањење разлике у образовању жена и мушкараца изражено је у основном образовању, а поново је изражена у средњем и високом образовању. Можемо претпоставити да на овакве податке утиче и старост становништва, јер је нижа стопа образовања и неписменост присутнија код старијих жена. Са друге стране, подаци који су расположиви се односе на попис 2002. године, док подаци РСЗ из 2011. године за територију читаве Србије показују да 61 % дипломираних студената/киња чине особе женског пола, као и да разлике у завршеној основној и средњој школи готово да нема, те да се овај тренд мења.

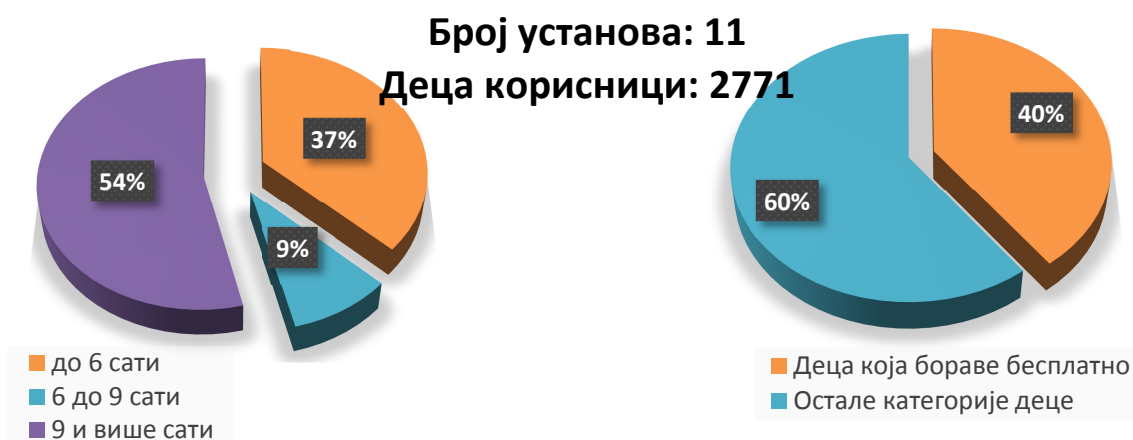
Табела 3. Образовна структура становништва, по полу, РСЗ, 2002.

Без школске спреме

Табела 4. Корисници предшколских установа – Град Краљево

По подацима из Одељења за друштвене делатности градске управе у Краљеву, на територији града постоји једна предшколска установа и 11 вртића. Имајући у виду податке РСЗ из Годишњака општина и региона у Србији 2011. може се закључити да се ради о просечно већем броју одељења предшколских установа и вртића. Такође се може видети да је за само половину деце обезбеђено бесплатно похађање вртића, а да чак 1492 деце борави у предшколској установи дуже од 9 сати.

Улога пружања услуга

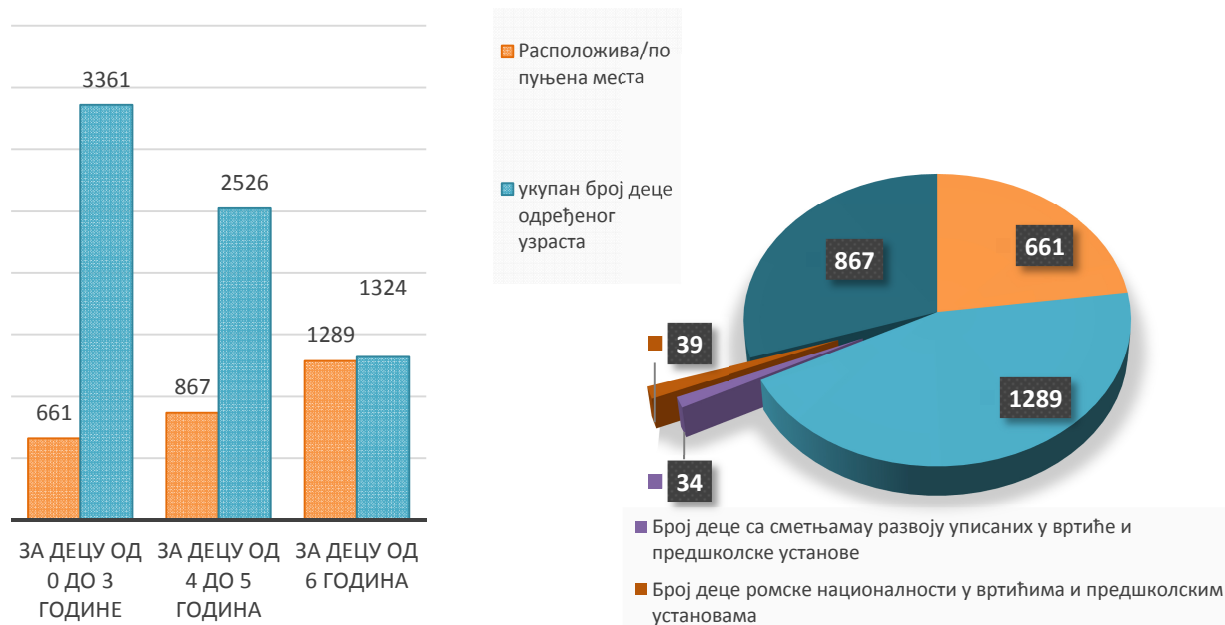
Члан 16. – Брига за децу и дечија заштита

1. Потписница признаје важну улогу коју имају квалитетне и приступачне јаслице, обданишта и друге установе за бригу о деци, доступне свим родитељима и старатељима без обзира на њихову финансијску ситуацију, у залагању за праву равноправност између жена и мушкараца и могућности да ускладе свој професионални, јавни и приватни живот. Потписница такође признаје допринос који такве установе дају економском и друштвеном животу и структури локалне заједнице и друштву уопште.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

На основу података приказаних у доњој табели уочљиво је да најмање расположивих места постоји за децу до 3 године, као и да број места у вртићима генерално не одговара укупном броју деце. Исто тако, за децу од 6 година, предшколског узраста где је похађање обавезно, нема довољно расположивих места.

Табела 5. Расположена и попуњена места у вртићима и предшколским установама, Град Краљево

Нема података о обухвату деце предшколским образовањем, као ни обухвату деце ромске националности или деце са сметњама у развоју (подаци нису упоређени са онима о укупном броју деце одређеног узраста). Такође нема података о обухвату деце основним и средњим образовањем, као ни података о напуштању школовања, за девојчице и дечаке. Ови подаци су доступни на нивоу школа, али не и обједињени, нити су предмет анализе надлежних институција.

Подаци о броју девојчица и дечака који похађају средње школе на територији града нису доступни, као ни они који се односе на уписане и дипломиране студенте/киње виших школа и факултета. Имајући у виду статистику на нивоу Републике Србије, родна сегрегација није уочљива у погледу доступности и коришћења образовних институција, колико у избору образовних профила и смерова – традиционалних занимања и образовних профила, што се касније одражава и на положај жена и мушкараца на тржишту рада (РСЗ, „Жене и мушкарци у Србији“ 2011.)

Улога пружања услуга

Члан 16. – Брига за децу и дечија заштита

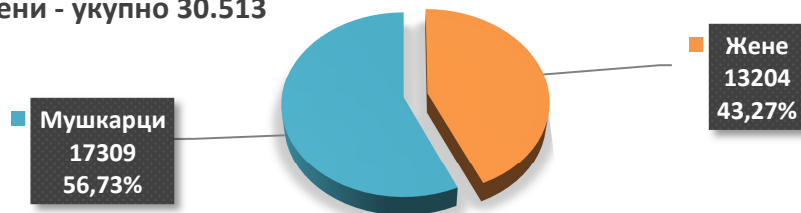
3. Потписница такође признаје да је одгајање деце заједничка одговорност жена и мушкараца и уопште друштва, и обавезује се на борбу против родног стереотипа да је брига о детету углавном дужност и одговорност жена.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Жене на територији града Краљево су мање запослене од мушкараца, као и на територији читаве Србије.

Табела 6. Запослено становништво, по полу, 2010.

Запослени - укупно 30.513

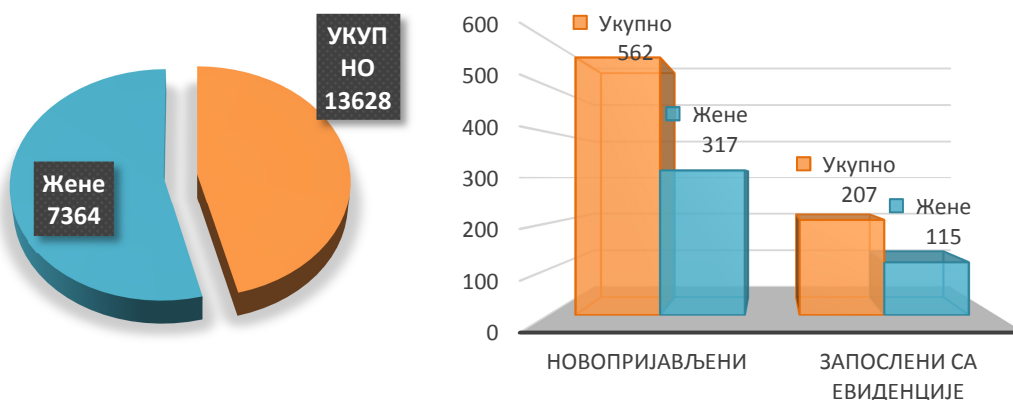

*Републички завод за статистику, Општине у Србији, 2010.

Стопа незапослености укупно износи 30,20 %. За жене је она виша - 36,67 %, док је стопа незапослености мушкараца 24,67 %. Стопе активности и неактивности, на основу Анкете о радној снази су доступне за ниво округа, али не и градова и општина. На основу података за територију читаве Србије за април 2012, стопа активности жена је знатно нижа у односу на стопу активности мушкараца – 27,7 % наспрам 41,5%⁷. Висока стопа неактивности и искљученост са тржишта рада су препреке равноправности жена и мушкараца у погледу економске независности.

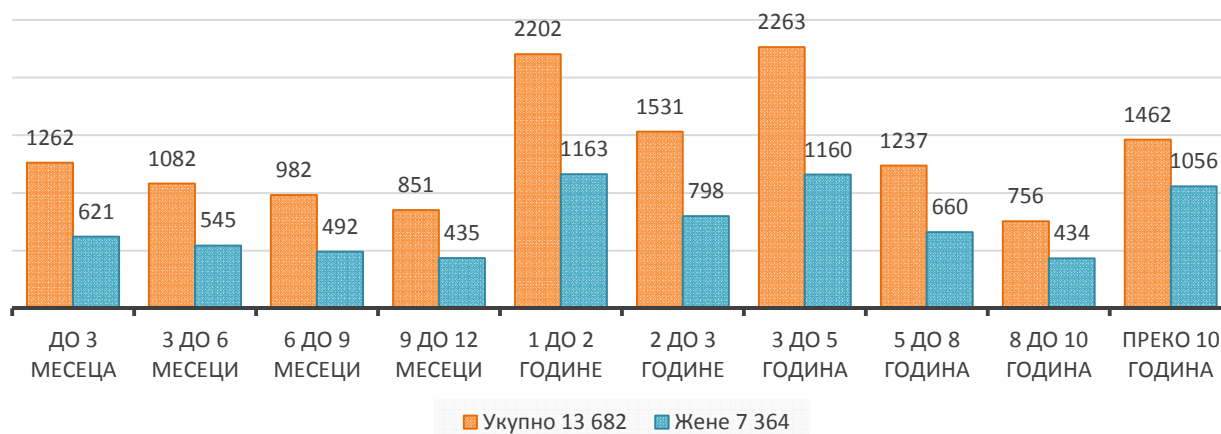
У јулу 2012. на евиденцији Националне службе за запошљавање било је 13 628 пријављених, од чега је 7 364 односно, 54,03 % жена. Мушкарци чине већину новопријављених особа, али и оних који су запослени са евиденције, што указује на већу дугорочну незапосленост жена, као и подаци о дужини чекања на посао дати у Табели 8.

Табела 7. Незапослена лица по полу, НСЗ Краљево, јул, 2012.

Жене чине већину особа које су на евиденцији преко 8, односно преко 10 година, као што је приказано у доњој табели.

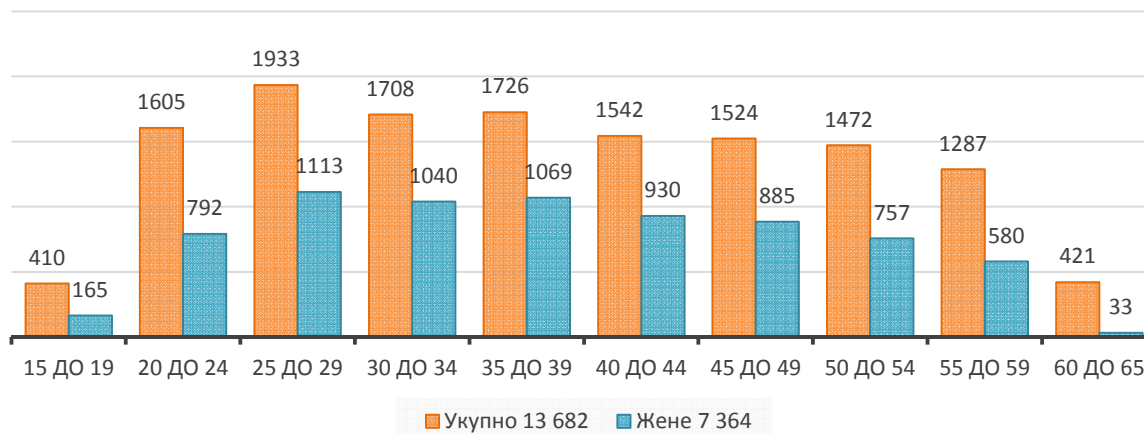
Табела 8. Незапослена лица по полу и дужини чекања на посао, НСЗ Краљево, јул, 2012.

⁷ Републички завод за статистику, Анкета о радној снази, април 2012.

Више је незапослених жена него мушкараца старости од 25-34 године, док удео жена опада међу незапосленима старијим од 45 година.

Табела 9. Незапослена лица по старости и полу, НСЗ Краљево, јул 2012.

Из Табеле 10 о образовној структури незапослених лица, по полу⁸, уочава се да је највећи удео жена међу незапосленима са средњом стручном спремом, као и високим образовањем, док је најмањи удео незапослених жена међу особама са високом стручном спремом. Генерално је највише незапослених са трогодишњом и четворогодишњом средњом школом.

Табела 10. Образовна структура незапослених лица, по полу, НСЗ Краљево, јул 2012.

I		II		III		IV		V		VI		VII (1 и 2)		VIII	
У ⁹	Ж ¹⁰	У	Ж	У	Ж	У	Ж	У	Ж	У	Ж	У	Ж	У	Ж
4 793	2 327	1 060	719	5 619	2 382	6 515	4 098	280	31	1 130	719	1 411	874	1	0

Подаци из ПИО фонда, који нису разврстани по полу односе се на укупан број пензионера/ки на територији града, али се не односе на број особа којима се тренутно уплаћују средства у ПИО фонд, а који још увек нису корисници/е пензија. Укупан број пензионера/ки у априлу, 2012. године на територији општина Краљево, Врњачка Бања и Рашка је 31 801. Од тога инвалидских пензионера/ки има 8 235, старосних пензионера/ки 15 961 и породичних пензионера/ки 8 252. Такође нису доступни подаци о корисницима/ама здравственог осигурања по полу и основу осигурања, тако да не можемо закључивати о последицама које остављају незапосленост или неактивност на приступ социјалним услугама, од стране жена и мушкараца.

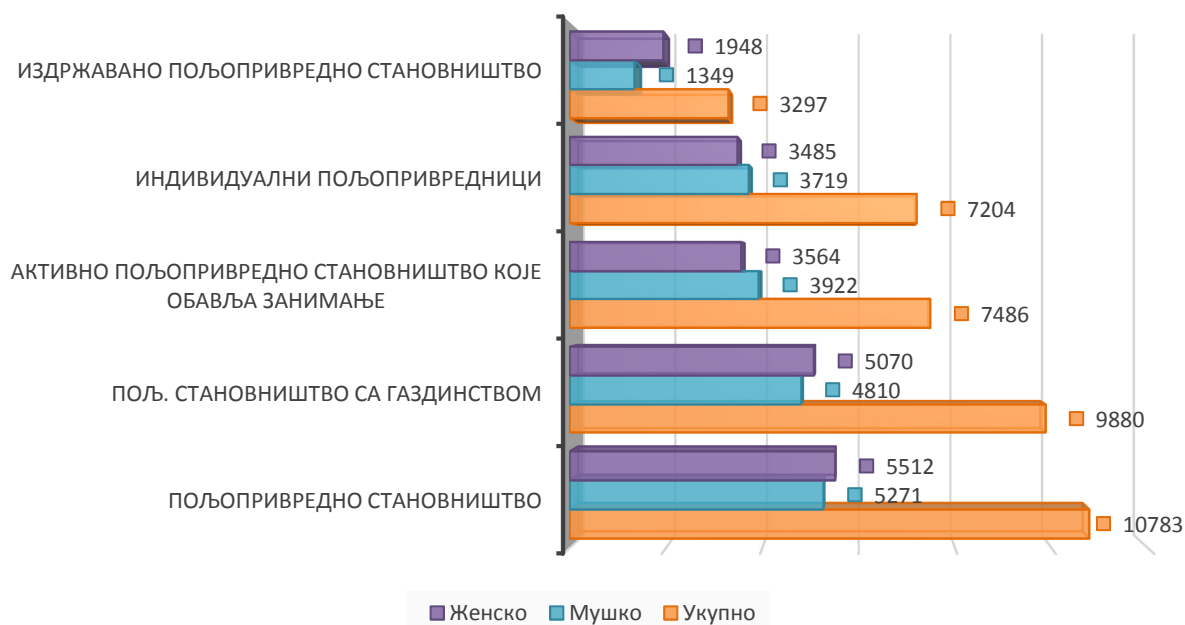
Просечне зараде у централној Србији су у септембру 2011. године износиле 47 931 РСД за жене и 50 317 РСД за мушкарце, што указује на значајну разлику у зарадама. Имајући у виду податке о запослености по полу и секторима делатности, ово може бити један од параметара који објашњава разлику у зарадама. На основу података из публикације “За смањење сиромаштва: родна равноправност и одговорна влада”, Аутономни женски центар, Београд, 2010. наведеним у брошури Удружења Феномена “Економско оснаживање жена – потребе и могућности”, 2012. Жена је мање него мушкараца међу занатлијама, доносиоцима одлука, војним лицима, док их је више у услужним делатностима, међу стручним сарадницима и техничарима (изнад 55 % запослених на овим радним местима су жене). С друге стране, уједначен број мушкараца и жена обавља послове у пољопривреди.

⁸ Подаци се односе на незапослена лица у Рашком округу, који осим Краљево укључује и Врњачку Бању и Рашку. Укупно лица на евиденцији је 20 809, од чега су 11 150 жене.

⁹ Укупно

¹⁰ Жене

Табела 11. Пољопривредно становништво, по полу на територији града Краљева, РСЗ, 2002

Подаци о пољопривредном становништву унеколико не одговарају подацима за ниво Републике Србије. На територији града Краљева жене чине већину пољопривредног становништва, док их је међу пољопривредним становништвом које обавља занимање мање него мушкараца. Ово указује на висок проценат жена којима је бављење пољопривредом једино занимање, што код мушкараца није случај. Ипак, више је жена међу издржаваним члановима/цама пољопривредних домаћинстава. На територији Србије у априлу 2011. на основу података из Анкете о радној снази РСЗ, жене су чиниле 71 % свих особа у статусу помажућих чланова домаћинства. Прецизни подаци о овој категорији за град Краљево нису доступни, али имајући у виду значајан број жена које се баве пољопривредом, важно је детаљније испитати њихов положај, посебно аспект коришћења социјалног, здравственог осигурања и уплата у ПИО фонд. Такође, веома је значајно испитати потребе жена и мушкараца који се баве пољопривредом у циљу креирања подстицајних мера којима ће се унапредити положај пољопривредница и унапредити економска самосталност и положај жена у овој категорији.

Жене, на основу истраживања Удружења Феномена¹¹, чине 21 % предузетника/ца у Краљеву (што је мало мање испод просека за Републику Србију где се бележи проценат од 29 % жена предузетница). На основу истраживања Удружења Феномена из 2008. године 6 % жена је било самозапослено, док 9,4 % незапослених жена види самозапошљавање као могућност, међутим **овај проценат расте на 46,9 % уколико би постојале неке погодности за започињање сопственог посла. Због тога је важно испитати врсту и доступност мера подршке за започињање сопственог бизниса.**

На основу података можемо закључити да се неравноправност огледа у погледу квалификација жена и мушкараца, затим вишој стопи незапослености жена, као и малом броју самозапослених, односно жена предузетница у Краљеву.

Исто тако уочљиво је велик и готово равноправан број особа које се баве пољопривредом, те је важно додатно испитати положај жена пољопривредница.

Национална служба за запошљавање у Краљеву спроводи различите мере и програме у циљу запошљавања. У оквиру програма *Ново запошљавање* субвенције за отварање нових радних

¹¹ Публикација "Економско оснаживање жена – потребе и могућности", стр. 11, Удружење Феномена, 2012.

места се додељују послодавцима у износу од 100.000,00 до 300.000,00 динара, у зависности од развијености општине (за неразвијена подручја је субвенција 200.000,00 РСД, а за Краљево, као подручје девастирано земљотресом 300.000,00). Потписано је 20 уговора са послодавцима из Краљева, Рашке и Врњачке Бање – од тога 13 уговора је потписано у граду Краљеву. Ових 20 послодаваца су запослили 12 мушкараца и 14 жена.

Национална служба реализује и обуке намењене ефикаснијем тражењу посла, али и преквалификације. Из доње табеле је видљиво да је знатно већи број жена корисница обука него мушкараца. Жена је више на евиденцији службе за запошљавање, али су и више заинтересоване за одређене обуке.

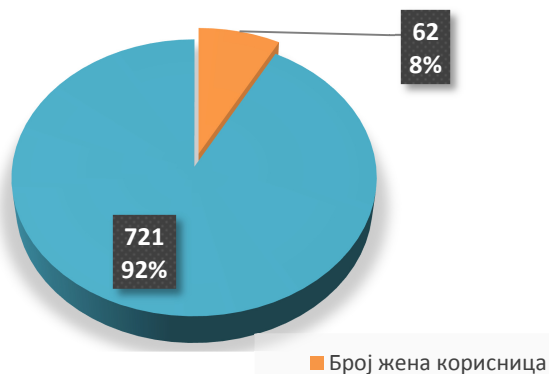
Табела 12. Корисници обука НСЗ Краљево, по полу, 2012.

Назив програма	Врста подршке / циљ програма	Број жена корисница	Број мушкараца корисника	Износ по кориснику/ци
Обука за активно тражење посла	Саветовање	489	387	Бесплатна обука
Тренинг самоефикасности	Саветовање са психологом	55	10	Бесплатна обука
Клуб за тражење посла	Мотивисање и размена информација	78	52	Бесплатна обука

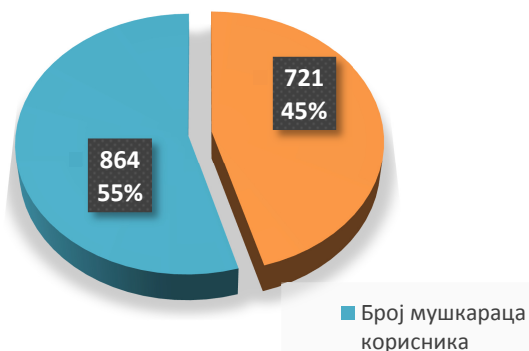
Новчане надокнаде за случај незапослености користи више мушкараца него жена, између осталог и због тога што је више жена дугорочно незапослено, док мушкарци бивају на евиденцији након престанка радног односа, у већем броју.

Табела 13. Корисници програма и услуга НСЗ Краљево, 2012.

Прва шанса
финансирање приправничког стажа

Новчана накнада за случај
незапослености

Привремена накнада за расељена лица са КиМ	Финансијска подршка уз плаћено пензионо и здравствено осигурање	928 укупно ¹²	8.000,00 динара
--	---	--------------------------	-----------------

Обуке преквалификације или обуке за познатог послодавца су родно стереотипне у погледу избора занимања. Са друге стране, обуке намењене мушкарцима су скупље од оних намењених женама.

¹² Подаци нису разврстани по полу

Табела 14. Полазници обука по полу, НСЗ Краљево, 2012.

Врста обуке	Жене полазнице обуке	Мушкарци полазници обуке	Износ/цена обуке по кориснику
Столари	0	10	29.500,00 динара
Вариоци	0	10	79.300,00 динара
Основна информатичка обука	7	1	18.625,00 динара
Конфекционари	10	0	27.900,00 динара
Заваривачи – за познатог послодавца	0	12	120.000,00 динара
Конфекционари – за познатог послодавца	15	0	Трошкове сноси послодавац

Одлучивање

Учешће жена у одлучивању један је од важних показатеља равноправности, али и област јавног живота којој међународни и домаћи документи и препоруке придају велики значај. Имајући у виду домаће законодавство, као и његове скорашње измене, на свим местима одлучивања треба да буде најмање 30 % мање заступљеног пола, што су по досадашњим подацима жене.

На територији Србије, жене су значајно подзаступљене у органима извршне власти на локалном нивоу – само је 7 председница општина обављало ову функцију у претходном мандату. Такође, жена је знатно мање и међу одборницима/ама локалних парламената и тек је у 10 случајева испоштована квота од 30 %, а просек за Србију је 23,9 % жена у локалним парламентима¹³.

У претходном мандату локалне администрације у граду Краљеву (пре избора у мају 2012. године) жене нису биле у довољној мери заступљене на местима одлучивања. И градоначелник и заменик градоначелника били су мушкарци, док је на челу кабинета градоначелника жена. Након избора 2012. именовано је пет помоћника градоначелника, од чега ни једна жена, што потврђује знатну подзаступљеност жена на позицијама извршне власти за које није предвиђена мера афирмативне акције.

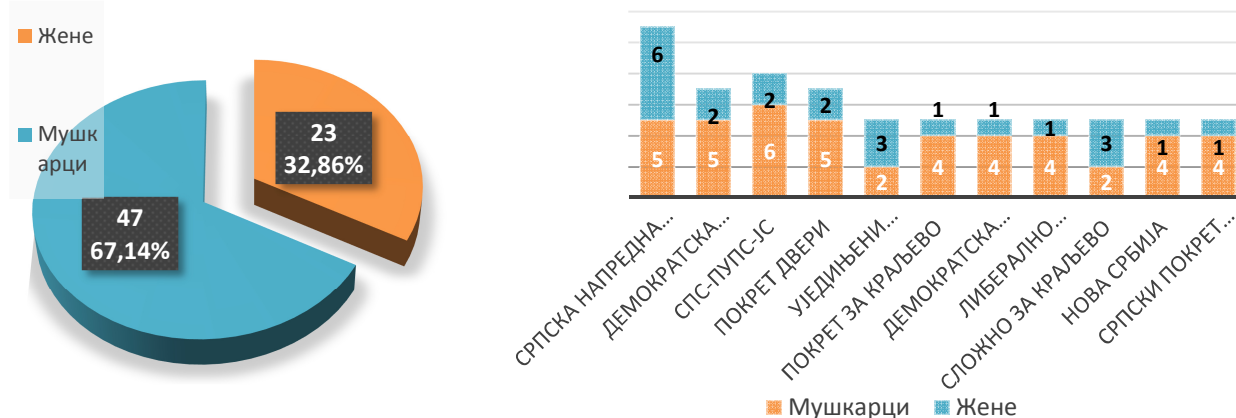
Просек за Србију учешћа жена у градским и општинским већима је 15,7 %, односно 8 мушкараца и 2 жене, у просеку, чине градска и општинска већа. У Краљеву је у претходном сазиву у градском већу било 30 % жена, односно три жене од укупно 9 чланова већа. У новом сазиву, од 13 чланова градског већа само две чланице су жене, односно заступљеност жена у градском већу је 15 %.

Жена одборница у Краљеву је било 11,4 %, односно осам од 70 одборника колико има градски парламент. Квоту од 30 % жена међу одборницима/ама у претходном сазиву испоштовали су Демократска Странка и Г17 плус, односно Уједињени региони Србије. Изменама Закона о локалним изборима очекивано је повећање учешћа жена у локалним парламентима на најмање 30 %.

¹³ Подаци из маја 2012.

Након избора 6. маја 2012. Скупштина Града има 70 одборника/ца од чега су 23 или 32,9 % жене.¹⁴ Највећи % одборница имају одборничке групе Сложно за Краљево (60%), Уједињени региони Србије (60 %) и Српска напредна странка (55 %) а затим следе одборничке групе: Демократска странка (29 %), Покрет Двери (29 %), СПС-ПУПС-ЈС (25 %), Покрет за Краљево (20 %), Демократска странка Србије (20 %), Либерално демократска странка (20 %), Нова Србија (20 %), Српски покрет обнове (20 %).

Табела 15. Заступљеност жена у Скупштини града, по одборничким групама, 2013.

Директорке 5 од 12 јавних установа у Краљеву су жене док је у само 1 од 7 јавних предузећа директорка жена. У надзорним одборима локалних јавних предузећа је 20 мушкараца и само 1 жена.¹⁵

Табела 16. Заступљеност жена на местима одлучивања, 2013.

Институција	Жене	Мушкарци	Жене %
Скупштина града ¹⁶	23	47	28,6
Савети месних заједница ¹⁷	22	529	3,9
Директори/ке јавних предузећа и установа ¹⁸	6	13	32,9

Забрињавајуће је низак проценат жена у саветима месних заједница, само **3,9 %**. У укупно 68 месних заједница, у саветима има 529 мушкараца и 22 жене.

Иако је, као и на нивоу Србије, више од 30 % жена на челу јавних предузећа, овај проценат је условљен великим бројем установа културе и образовним институцијама на чијем су челу жене, док их је међу директоркама јавних предузећа у другим областима, као што су путеви или комуналне делатности и даље веома мало.

У Краљеву се не примењују нити су локалним актима дефинисане квоте за мање заступљен пол у органима извршне власти, јавним предузећима или другим саветодавним телима и комисијама на локалном нивоу. Иако је на снази примена Закона о равноправности полова, она није довољна и потребно је локалним актима обезбедити примену афирмативних мера за учешће жена у органима извршне власти, саветима месних заједница, радних и саветодавних тела.

¹⁴ Подаци добијени у анализи стања родне равноправности из децембра 2013. године.

¹⁵ Подаци добијени у анализи стања родне равноправности из децембра 2013. године.

¹⁶ Подаци према информацијама са сајта Града Краљева, списак одборника и одборница Скупштине града Краљева 3. јул 2012.

¹⁷ Подаци добијени у анализи стања родне равноправности из маја 2012.

¹⁸ Према подацима анализе стања родне равноправности која је рађена у мају 2012 и децембру 2013.

Такође, веома је важно обезбедити учешће жена у процесима доношења одлука као што су јавне расправе или израда локалних стратешких докумената, како би њихове потребе и перспектива били уграђени у развојне и друге локалне политике. И приликом креирања афирмативних, подстицајних и других мера које укључују расподелу буџетских средстава, важно је испитати потребе жена и мушкараца како би улагања дала најбоље резултате и постигла максималне ефекте.

В. ПОЛИТИЧКИ И ЈАВНИ ЖИВОТ
Једнаке могућности политичког и другог деловања
Члан 35.

Право на учлањење у политичку странку, активно учешће у раду и учешће у органима политичке странке остварује се без дискриминације по основу пола, у складу са актима политичке странке.

Политичке странке усвајају сваке четири године план деловања са посебним мерама за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца у органима странке, и приликом предлагања кандидата за изборе посланика и одборника.

Синдикати и струковна удружења усвајају сваке четири године план деловања са посебним мерама за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца у својим органима.

Политичке странке, синдикати и струковна удружења план деловања са посебним мерама објављују на својој званичној интернет презентацији а политичке странке чији су кандидати изабрани за посланике, односно одборнике достављају и Одбору за равноправност полова у Народној скупштини Републике Србије.

Политичке странке, синдикати и струковна удружења дужни су да обавезе из ст. 2, 3. и 4. овог члана први пут испуне до 1. децембра 2010. године од када тече рок из ст. 2. и 3. овог члана.

Закон о равноправности полова

Политичка улога
Члан 2. – Политичко учешће

2. Потписница признаје једнако право жена и мушкараца да учествују у изради и спровођењу стратегија, да врше јавне функције и све друге функције на свим нивоима управе.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Родно засновано насиље, насиље над женама и у породичном контексту

Како би се илустровао значај и величина проблема, приложени су подаци институције којој се континуирано јавља највећи број жртава, Полицијске Управе града Краљева. Жене чине значајну већину особа које су изложене насиљу у породичном контексту, а имајући у виду интервенције полиције, ради се о случајевима физичког насиља (не и случајевима других облика насиља). У односу на број пријављених случајева, из података је евидентан знатно мањи број покренутих кривичних пријава, иако су извештаји у знатно већем броју достављени надлежним институцијама (Табела 17).

Табела 17. Случајеви насиља у породици, ПУ Краљево, 2011-2012.

	2011.	2012. (и-ви)
Број случајева насиља пријављених полицији или је полиција интервенисала – укупно	733	288
Пријављено другим институцијама (достављен извештај Јавном тужилаштву и Центру за социјални рад)	566	244
Особе које су претрпеле насиље¹⁹	55	25
Мушкарци	13	3
Жене	39	20
Малолетници/е	3	2
Број покренутих кривичних пријава	49	23
Изречена мера задржавања	10	5

2010. године Удружење Феномена је спровело детаљно истраживање рада институција у Краљеву које су задужене за заштиту жртава породичног насиља - о програмима/механизмима заштите жртава насиља, родној сензибилисаности службеника/ца институција (имају ли посебно обучено особље за рад са жртвама родно базираног насиља), имају ли институције родно базиране податке о насиљу у породици и на који начин систематизују податке о клијенткињама које им се обрате, међусобној повезаности/умрежености и сарадњи у оквиру ове теме и превентивним програмима који се спроводе. Институције које су биле обухваћене овим истраживањем су: Здравствени центар „Студеница“, Полицијска управа Краљево, Републичко јавно Тужилаштво, Основни суд Краљево, Центар за социјални рад и СОС служба у оквиру удружења Феномена. Тумачењем прикупљених података о раду институција на евидентирању насиља у породици установљено је да о овим злочинима систематичну евиденцију имају Полицијска управа, Центар за социјални рад и СОС служба. У осталим институцијама не постоје издвојене/доступне родно разврстане базе података о насиљу у породици. Начелно, имајући у виду све институције, не постоје адекватно разврстани подаци који би омогућили упоредни преглед, путем којих би се могло закључити какав је исход подршке коју пружају институције (укључујући, на пример, податке о пријављеним и процесуираним случајевима, резултате поступака, упоредне податке који би сугерисали о постојању програма подршке у које је укључено неколико или све релевантне институције и сл.). Када је реч о механизмима/програмима за заштиту и подршку жртвама породичног насиља све институције дају сличне одговоре: ради се у складу са законским прописима. Разлика постоји у Полицијској управи Краљево, где се ради и у складу са допуњеним тзв. Упутством о поступању по пријављеним догађајима са елементима насиља у породици. Полицијска управа Краљево, поред тога, сарађује са СОС службом – жене које пријаве насиље у породици упућују на СОС службу, сматрајући да ту могу добити стручну помоћ. СОС служба која у Краљеву постоји од 2007. године женама које су преживеле насиље у породици пружа специјализоване услуге: телефонске консултације за емотивну подршку, бесплатну правну помоћ и личне консултације, а у плану је развијање нових програма подршке у сарадњи са неким од институција.²⁰ Као један од важнијих програма заштите жртава породичног насиља Центар за социјални рад у Краљеву спроводи ургент збрињавања, тј. неодложне интервенције.

¹⁹ Дати су подаци о оштећенима само за случајеве насиља у породици обухваћене кривичним пријавама.

²⁰ Детаљније податке и резултате можете видети као део истраживања „Родна сензибилисаност институција и родна равноправност као аспект политике локалне самоуправе“ путем следећег линка:
http://issuu.com/fenomenakraljevo/docs/liflet_fenomena__rodna_analiza_institucija_kraljev

У оквиру Националне стратегије за борбу против сексуалног и родно заснованог насиља, предвиђене су различите мере за унапређење заштите жртава и сузбијање насиља у породици. Једна од њих је и усвајање Протокола о сарадњи институција на локалном нивоу, којим се успоставља јасан систем поступања и надлежности институција, а у циљу боље и ефикасније заштите жртава и процесуирања насилника. Исто тако, овај Протокол подразумева и размену података између институција, што омогућава не само праћење поступања, већ и свеобухватну и прецизну евиденцију о броју пријављених случајева и облицима насиља.

Улога пружања услуга

Члан 22. – Родно засновано насиље

1. Потписница признаје да насиље засновано на родним разликама, које више угрожава жене, представља кршење основних људских права и рушење достојанства и физичког и емоционалног интегритета људског бића.

3. Потписница се стога обавезује да установи и подржи стратегије и акције против родно заснованог насиља, укључујући и да:

- Обезбеди или потпомогне подршку жртвама, • Информише јавност, на свим релевантним језицима, о помоћи која је обезбеђена у тој области, • Омогући да професионални кадар прође обуку о препознавању жртава и помоћи, • Омогући ефектну сарадњу између релевантних служби и полиције, здравствених и стамбених служби, • Промовише кампање о подизању свести грађана и едукативних програма усмерених ка потенцијалним и стварним жртвама и преступницима.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

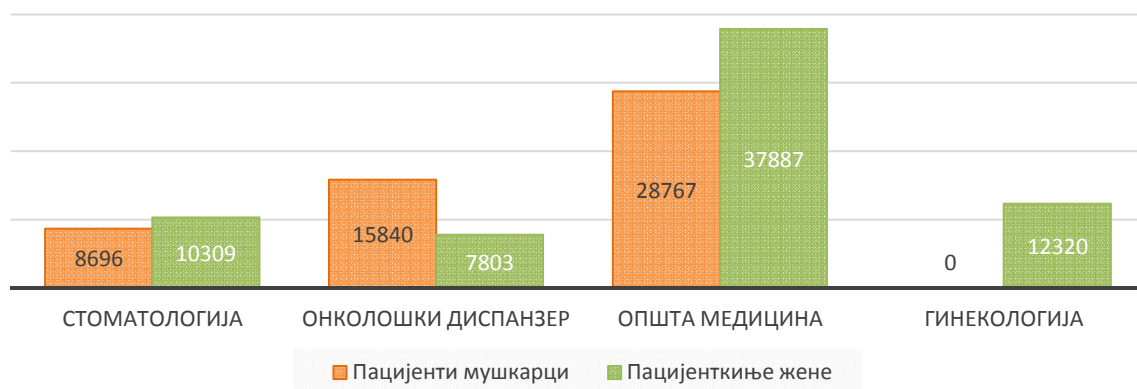
Здравље жена и мушкараца и приступ здравственим услугама

Нису доступни подаци из Фонда за здравство о корисницима/ама здравственог осигурања и основи осигурања, по полу, и у том смислу не можемо закључивати о том нивоу доступности здравствених услуга. Током анализе стања били су доступни подаци разврстани по полу о коришћењу појединих здравствених услуга, који су добијени од здравствених институција за 2011. годину и који су приказани у табели 18.

На основу података о коришћењу здравствених услуга добијених од здравствених институција за 2011. г. (табела 18), могуће је видети број пацијената и пацијенткиња за поједине здравствене услуге, међутим није могуће детаљније анализирати доступност и начин коришћења ових услуга од стране жена и мушкараца.

Како је током анализе стања било готово немогуће добити значајније податке, ова област захтева додатно истраживање.

Табела 18. Коришћење здравствених услуга по полу у 2011. години

	Укупно посета
Стоматологија	60 695
Онколошки диспанзер	/
Општа медицина	535 492
Гинекологија	34 986

Улога пружања услуга

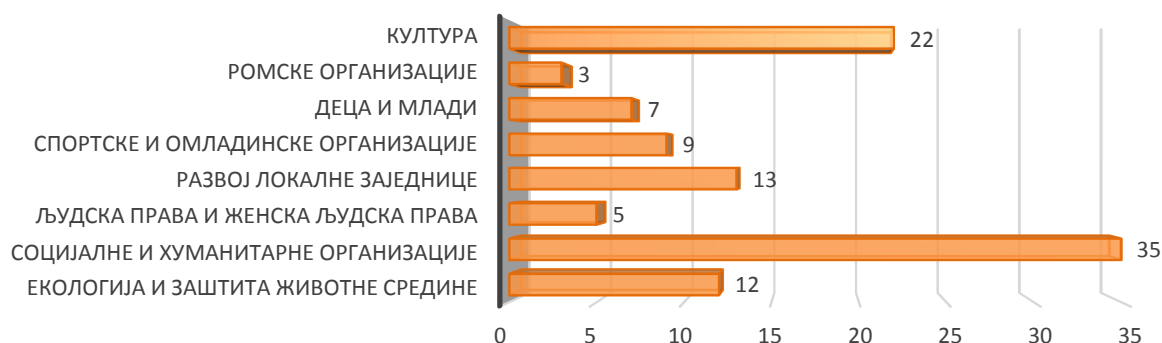
Члан 14. – Здравство

2. Потписница признаје да лекарске и здравствене услуге морају узети у обзир различите потребе жена и мушкараца како би се обезбедиле једнаке могућности за њихово здравље. Потписница такође признаје да ове потребе не произилазе само из биолошких разлика, већ и из различитих животних и радних услова и стереотипних понашања и претпоставки.

Невладине организације и удружења грађана/ки

На територији Краљева регистровано је 104 невладине организације/удружења грађана/ки. У наредној табели приказана су подручја рада организација.

Табела 19. Удружења грађана на територији града Краљева

Од организација које се баве људским правима две организације су усмерене на женска људска права, две се баве људским правима уопште, првенствено са становништа права, док је једна оријентисана на сузбијање трговине људима (чије су жртве најчешће жене и деца).

Нема прецизних података о активностима усмереним на равноправност жена и мушкараца или родне аспекте пројеката и програма организација које раде на пољу развоја локалне заједнице (изузев удружења „Феномена“). Капацитете и могућности ових организација је потребно детаљније испитати, јер њихова улога може бити значајна у креирању локалног партнерства у унапређењу положаја жена и родне равноправности, као и већем учешћу жена у одлучивању кроз рад цивилног сектора. Исто тако нема података о активностима ромских организација и могућностима њиховог деловања на унапређењу положаја и оснаживању Ромкиња.

У оквиру консултација са организацијама цивилног друштва, упитник намењен у ту сврху је попунило шест удружења грађана. Од тога, два еколошка, три удружења која се баве оснаживањем особа са сметњама у развоју или инвалидитетом и једна организација која спроводи активности у области развоја локалне заједнице.

Само једна организација („Прахис“) је експлицитно навела активности које је спроводила са циљем унапређења положаја жена или промоције родне равноправности. Веома су значајне активности које друге организације могу спроводити са циљем унапређења равноправности, посебно у области информисања и одлучивања и заштити животне средине, али и унапређењу положаја жена са инвалидитетом и сметњама у развоју, као и мајки деце са сметњама у развоју.

Као највеће проблеме жена односно неравноправност, представници/е организација су навели: економски положај жена и незапосленост, положај избеглих и интерно расељених лица у Краљеву, као и стереотипе који отежавају женама активно учешће у одлучивању и јавном животу. Стога је потребно предвидети мере за економско оснаживање жена, повољне кредите и друге облике подршке за самозапошљавање жена, али и спроводити активности у циљу оснаживања жена и њиховог информисања о родној равноправности и женским људским правима.

Као приоритете у оквиру области на које се односи Европска повеља за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу, представници удружења грађана су рангирани:

1. Учешће у одлучивању IIIII

2. Социјалне услуге IIII

3. Локална самоуправа као послодавац – запошљавање и положај запослених у локалној управи III

4. Здравство II

5. Образовање II

6. Инфраструктура и развој II

В. ПОЛИТИЧКИ И ЈАВНИ ЖИВОТ

Удружења

Члан 42.

Удружења чији су циљеви везани за унапређење равноправности полова имају право да прате остваривање равноправности полова и указују на дискриминацију, као и да састављају и објављују извештаје о својим налазима.

Удружења из става 1. овог члана активно учествују у остваривању равноправности полова, предлагању посебних мера и стварању услова за постизање равноправности полова, као и приликом састављања извештаја о остваривању равноправности полова.

Удружења из става 1. овог члана имају своје представнике у радном телу Владе надлежном за равноправност полова, које образује и чије чланове именује Влада.

Закон о равноправности полова

Политичка улога

Члан 5. – Сарадња са партнерима на обезбеђивању равноправности

2. Потписница ће се консултовати са својим партнерским телима и организацијама, укључујући и своје друштвене partnere, око развоја и израде свог Акционог плана за равноправност као и других важних питања везаних за равноправност.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Анализа дотација удружењима грађана/ки из буџета града Краљева

Град Краљево из буџета на годишњем нивоу издваја средства за подршку пројектима удружења грађана/ки. Највећи проценат средстава је намењен хуманитарним активностима и онима у области културе (по 40 %) док је пројектима за развој локалне заједнице намењено 5 % укупног износа, а пројектима у области заштите људских права 2 %. Можемо претпоставити да овај проценат одговара бројности организација, а не приоритетима дефинисаним од стране локалне самоуправе. У јавном позиву за доделу средстава није наведено посебно вредновање равноправног учешћа и доступности резултата пројеката за жене и мушкарце.

У току 2011. године Град Краљево је подржао 70 пројеката удружења грађана/ки. Расподела средстава је приказана у следећој табели. Под аспектом равноправности жена и мушкараца подразумевамо учешће жена међу корисницима/ама и реализаторима/кама пројектних активности, као и оцену у коликој мери су пројекат и његови резултати омогућавали и развијали равноправност мушкараца и жена.

Табела 20. Пројекти НВО подржани из буџета града у 2011.

Област	Број пројеката	Равноправност жена и мушкараца у реализацији и резултатима пројекта ²¹
Борачка и инвалидска заштита	9	Нејасно
Екологија	2	Дечији вртић у Борачком насељу
Млади	3	Пројекат „Млади у медијима“, нејасно колико је пажње посвећено младим женама у медијима
Људска права	3	Сузбијање насиља над женама и социјалне услуге за жене и децу жртве насиља
Култура	26	Нејасно
Хуманитарни програми	17	Нејасно
Остали програми	10	Нејасно

Само два пројекта удружења Феномена, намењена социјалним услугама женама и деци изложеним насиљу у породици су усмерена на положај жена и проблеме равноправности жена и мушкараца. На основу назива и области осталих пројеката немамо податке о учешћу жена и мушкараца у реализованим активностима, нити о резултатима пројеката за жене и мушкарце. Имајући у виду препоруке и добре праксе усмерене ка увођењу родне равноправности у све активности које се финансирају из буџета, било би значајно пројекте разматрати и са овог аспекта.

У току 2012. године из буџета је финансирано 50 пројеката.²² Из табеле се види да ниједан пројекат није имао за циљ оснаживање жена или унапређење родне равноправности, као и да је учешће жена у осталим пројектима нејасно и изостављено, чак и када би резултати били веома значајни, као што је приоритетна област образовања Ромкиња.

Табела 21. Пројекти НВО подржани из буџета града у 2012.

Област	Број пројеката	Равноправност жена и мушкараца у реализацији и резултатима пројекта
Борачка и инвалидска заштита	5	Нејасно
Екологија	4	Нејасно
Млади	5	Пројекат „Презентовање младих у медијима“, нејасно колико је пажње посвећено младим женама у медијима
Људска права	2	Пројекти намењени образовању и информисању ромске популације, али је нејасно у коликој мери су активности пројекта за образовање Рома укључивали ромске девојчице и жене
Култура	18	Нејасно
Хуманитарни програми	8	Нејасно
Остали програми	8	Нејасно

²¹ Не ради се родна процена пројеката одобрених од стране града Краљева, и наведени пројекти су једини који као циљну групу садрже жене.

²² Подаци представљају пресек стања за првих пет месеци 2012. године

Општи оквир за равноправност

Члан 9. – Родна процена/анализа

3. Родна процена/анализа ће укључити следеће кораке као релевантне:

- Ревизију постојећих стратегија, процедура, пракси, метода и обима употребе, како би се проценило да ли постоји било каква неправедна дискриминација, да ли су базиране на родним стереотипима и да ли на адекватан начин узимају у обзир све специфичне потребе жена и мушкараца;
- Ревизију расподеле средстава, финансијских и оних других, у горе наведене сврхе;
- Идентификацију приоритета и, по потреби, циљева, како би се решавала релевантна питања проистекла из ових ревизија, као и увела видљива побољшања у пружању услуга;
- У раној фази, процењивање свих значајних предлога нових стратегија или измена већ постојећих; затим процедура и измена у расподели средстава, како би се утврдио њихов потенцијални утицај на жене и мушкарце и донеле коначне одлуке у светлу овако донетих закључака;
- Узимање у обзир потреба или интереса оних који су искусили вишеструку дискриминацију или се налазе у неповољнијем положају по више основа.

Институционални оквир за родну равноправност на локалном нивоу

Под институционалним оквиром за родну равноправност подразумевају се нормативна решења и дефинисане процедуре којима се уређује начин имплементације принципа родне равноправности у политике на локалном нивоу (Одлука о равноправности полова, измене Статута или Пословника о раду Скупштине града којима се дефинише начин имплементације националног институционалног оквира, родно осетљиви развојни и стратешки документи на нивоу града). У пракси се показало да институционални оквир на националном нивоу није довољан, као и да постоје тешкоће у његовој имплементацији.

У граду Краљеву није дефинисана политика родне равноправности локалним актима, као један од принципа деловања локалне самоуправе. На основу података којима располажемо стратешки и развојни документи нису родно осетљиви, нити је дефинисана обавеза увођења родне перспективе у њихову израду, имплементацију и евалуацију. Такође, до сада није спроведена родна анализа локалних пројеката, нити буџета града. Нису такође ни дефинисане квоте за мање заступљени пол на местима одлучивања, укључујући и извршне органе. Град Краљево је потписница Европске повеље, што свакако учвршћује локални институционални оквир, али је од кључног значаја другим локалним актима дефинисати начине имплементације Повеље, првенствено усвајањем локалног акционог плана.

У претходном мандату сазива Скупштине Града Краљева, у Краљеву је формиран Савет за унапређење родне равноправности, као тело градоначелника (при извршној власти) 2010. године - установљено као привремено радно тело. Чланови/це тела су били/е одборници/е, запослени/е у локалној управи и представници/е невладиних организација у граду.

Савет за унапређење родне равноправности је до сада спроводио активности са циљем подизања свести јавности (трибине, гостовање у ТВ емисијама), информисање и сензибилизација запослених у локалној самоуправи, а најтешњу сарадњу имао са невладиним и удружењима жена, што се може сматрати добром праксом.

Савет није имао буџетска средства намењена активностима, јер нису ни затражена, као ни годишњи план рада, нити је на неки формалан начин извештавао друге органе о својим активностима или положају жена и мушкараца у граду. Савет није подносио иницијативе градоначелнику или другим органима, нити давао мишљење на предложене акте и програме.

Чланови/це тела су делимично упознати/е са националним и интернационалним нормативним оквиром, а потребе и предуслови у циљу унапређења деловања су: **буџетска средства, статистички подаци о положају жена и мушкараца (родно осетљива статистика) и установљаване Савета као сталног радног тела.**

У Краљеву систематизацијом није предвиђено радно место за послове у области родне равноправности.

На основу ранијих истраживања праксе у Србији идентификоване су препреке у раду локалних механизма, које осим ових наведених, најчешће укључују недовољну сарадњу са другим органима локалне самоуправе, као и непrepoзнавање тела за родну равноправност у систему локалне самоуправе - у систему процедура и доношења одлука.

Како би се оснажио локални механизам, али и допринело његовој видљивости и унапредиле активности потребно је: **јачати унутрашње капацитете тела, сензибилисати запослене у локалној самоуправи и доносиоце/тељке одлука, дефинисати план рада локалног механизма и чвршће дефинисати процедуре деловања (пословником о раду или другим актима).**

Градска управа града Краљева

У оквиру одељења градске управе града Краљева: за друштвене делатности, привреду и финансије, општу управу и одељење локалне пореске администрације запослено је 57 жена и 32 мушкарца. Од тога је три начелника и једна начелница одељења, док је жена више међу шефовима одсека - осам. Ипак, међу шефовима месних канцеларија Одељења за општу управу је две жене и 17 мушкараца²³.

На основу самопроцене запослених у одељењима они су **делимично** упознати са обавезама на локалном нивоу у области равноправности жена и мушкараца док су у локалној пореској администрацији у потпуности упознати са овим обавезама локалне самоуправе. Упркос томе, **ни у једном од одељења се подаци у оквиру службене евиденције не разврставају по полу иако је то обавеза свих органа на основу члана 40 Закона о равноправности полова Републике Србије.** Исто тако, ни у једном од одељења се мере које се спроводе и у оквиру одељења администрирају, не разматрају са становништа родне равноправности, нити се предлажу и спроводе афирмативне мере за унапређење равноправности жена и мушкараца и/или положаја жена.

Ово је и разумљиво, имајући у виду да запослени у градској управи нису прошли никакве обуке у вези са родном равноправношћу у оквиру којих би били упознати како са домаћим, тако и са међународним институционалним оквиром или могућностима за увођење родне равноправности у локалне политике.

Од стране запослених нису дате сугестије у вези са приоритетима на локалном нивоу, нити могућим активностима на унапређењу родне равноправности.

"Локална и регионална власт, будући да представљају нивое власти са којима су грађани у најнепосреднијем контакту, најпогодније су тле за борбу против упорног ширења неравноправности, као и за промовисање истински равноправног друштва. Оне су у позицији да кроз надлежности и сарадње са најразличитијим локалним актерима, предузму конкретне кораке ка постизању равноправности између жена и мушкараца."

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

²³ Према подацима који су били доступни током прикупљања података за анализу стања до јуна 2012. г.

Институције

Запослени/е у институцијама у Краљеву (укупно 16 институција је попунило упитник намењен утврђивању капацитета, постојећих и могућих активности на унапређењу родне равноправности) су проценили да су недовољно упознати са Европском повељом о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу. Проценили су и да су са обавезама у области родне равноправности упознати делимично.

Анализе програма са становишта родне равноправности спроводе Центар за социјални рад, филијала Националне службе за запошљавање и Предшколска установа, искључиво за потребе статистике.

Афирмативне мере у циљу унапређења положаја жена и родне равноправности спроводе само филијала НСЗ и Центар за социјални рад.

У оквиру Националне службе за запошљавање примењују се афирмативне мере за запошљавање жена, као теже запошљиве категорије, као и субвенције за женско предузетништво. Центар за социјални рад спроводи мере на сузбијању насиља у породици и заштите жена и деце жртава насиља, као и оснаживања Ромкиња.

Запослени у ове две институције прошли су обуке у области родне равноправности, што указује да је само у њиховој области деловања препозната могућност и потреба за овом перспективом.

Неравноправност између жена и мушкараца препозната је у области запошљавања и обављања руководећих функција, а једна од предложених мера је изједначавање коефицијената запослених.

Када су у питању мере у оквиру програма које институције спроводе, нису препознате могућности за деловање. Међутим, запослени у готово свим институцијама су исказали потребу за едукацијом и информисањем о равноправности жена и мушкараца, којом се може допринети раду њихове институције.

На основу делатности институција и јавних предузећа и установа, осим едукација у области родне равноправности потребно је радити и на осмишљавању мера које ће доприносити већој видљивости жена и мушкараца и равноправној расподели ресурса и услуга, које ће више одговарати потребама грађана и грађанки.

Из података закључујемо да су институционални капацитети недовољно развијени и да је у циљу испуњавања обавеза преузетих потписивањем Европске повеље потребно ојачати капацитете запослених у градској управи и другим институцијама, како би мере које локална самоуправа спроводи и услуге које пружа у већој мери одговарале потребама жена и мушкараца и биле им доступне у једнакој мери.

На основу секундарних података можемо закључити да су области у којима је изражена неравноправност жена и мушкараца следеће:

- Образовна структура
- Одлучивање
- Већа стопа незапослености жена
- Мали проценат samozапослених жена

Потребе и приоритети грађана и грађанки Краљева

У току израде Локалног акционог плана обављене су консултације са мушкарцима и женама у Краљеву (укључујући и вишеструко маргинализоване групе), како би се дефинисале потребе и приоритети грађана, али и кључни облици неравноправности у граду Краљеву.

Консултације су одржане током јула месеца у Краљеву у оквиру две фокус групне дискусије. У првој су учествовале жене и мушкарци различитих социо-демографских карактеристика, а у другој жене из маргинализованих група (жене са инвалидитетом, интерно расељена лица, жене са села, мајке деце са инвалидитетом, жене жртве насиља).

Као главни облици неравноправности перципирају се неједнака расподела послова у домаћинству, недовољна видљивост жена у одлучивању, као и родни стереотипи у области рада и политичког одлучивања. Грађани и грађанке генерално недовољно учествују у креирању локалних политика и немају довољно информација о активностима локалне самоуправе. Као најчешћи разлог наводи се пасивност грађана, која је условљена високим неповерењем грађана у институције и немотивисаност за учешће у одлучивању, јер не верују да могу нешто да промене. Грађанима/кама такође недостаје адекватан канал за информисање о активностима локалне самоуправе, а један од предлога је штампање месечног билтена у којем би били публиковани најзначајнији резултати градске управе на месечном нивоу, као и извештај о буџетској потрошњи, што би свакако допринело транспарентности локалне власти и добром управљању.

Грађани/ке су такође истакли да нема афирмативних мера и олакшица за труднице, младе мајке и пензионере/ке, укључујући повластице за јавни превоз или материјалну подршку трудницама и породиљама.²⁴ У вртиће се примају деца чија су оба родитеља запослена, што је неповољно за незапослене жене на које пада сав терет бриге о малој деци.

Грађани/ке су истакли незадовољство инфраструктуром (осветљењем) у појединим насељима (Рибница), као и неадекватним градским превозом.

Највећи проблем ипак виде у незапослености. Неравноправност жена и мушкараца је видљива и у области запошљавања, посебно када је у питању брига о деци и захтеви послодаваца у вези са родитељством. Имајући у виду различите облике кршења радних права (непријављивање радника, сексуално узмемиравање на радном месту и приликом разговора за посао, питања у вези са трудноћом или мајчинством приликом конкурсисања за посао) потребно је повећати ефикасност инспекције рада, али и радити на развијању антидискриминаторне климе и политике запошљавања у граду. Осим недостатка радних места, као највећа препрека запошљавању перципира се корупција односно „запошљавање преко везе“. Као могућност за деловање градске управе у овом правцу види се такође промоција принципа једнаких могућности и транспарентности при запошљавању.

Грађани/ке су такође веома незадовољни радом Градске управе (службеника/ца) и отежаним остваривањем права услед компликованих бирократских процедура без икаквих олакшица. Ипак, највећа препрека је недостатак адекватног механизма који би био у Градској управи на располагању грађанима и грађанкама за пријаву спорних случајева и незадовољства радом Градске управе и јавних предузећа, установа и институција чији је оснивач Град Краљево.

Женама припадницама рањивих група је знатно теже да нађу запослење, а суочавају се и са различитим препрекама и дискриминацијом. Кључни проблеми жена су:

- **Немогућност запошљавања**
- **Изложеност породичном насиљу без адекватне координиране реакције институција и механизма заштите**

²⁴ Током јавне расправе представнице Центра за социјални рад поделиле су информацију да од јануара 2012. постоји једнократна помоћ од 10 000 динара за новорођенчад. Закључак је да грађани и грађанке нису довољно обавештени о постојећим мерама подршке локалне самоуправе.

- Територијална удаљеност жена са села, као и недостатак установа за бригу о деци
- Економски положај жена са села које раде у пољопривреди или имају статус помажућих чланова домаћинства
- Неадекватно и неправовремено лечење материјално угрожених жена
- Недостатак група за подршку женама које су претрпеле насиље, оболелеле од рака, мајке деце са инвалидитетом
- Отежано остваривање права на материјалну надокнаду, укључујући и дечији додатак.

На основу идентификованих проблема, утврђено је да је потребно предвидети афирмативне мере запошљавања за Ромкиње и жене које су претрпеле родно засновано насиље. Исто тако потребно је установити афирмативне мере и помоћ женама за покретање сопственог бизниса (од писања бизнис плана, преко подршке у финансирању, која би превазилазила 100.000,00 динара годишње). Деци и женама са села би било вишеструко корисно установити бесплатан јавни превоз, као и адекватније установе за бригу о деци.

Од изузетног је значаја радити на успостављању координираног одговора институција у случајевима родно заснованог насиља. У циљу пружања подршке особама које су претрпеле насиље у породици важно је унапредити и учинити ефикаснијим рад полиције, центра за социјални рад и тужилаштва. Према подацима добијеним из фокус група, координирани одговор институција тренутно је неадекватан потребама корисника и корисница.

Политичка улога

Члан 7. – Добра управа и саветовање

2. Потписница прихвата да ће се широм сфере њених надлежности квалитет стратегија и управљања највероватније побољшати уколико сви на које се оне односе буду имали прилику да у одлучујућој фази буду консултовани, као и да је важно да женама и мушкарцима у пракси буде дат једнак приступ релевантним информацијама и подједнака могућност реаговања.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Циљеви Локалног акционог плана

Локални акциони план намењен је локалној управи града Краљева како би се имплементирала начела и обавезе преузете потписивањем *Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу*, али и национални нормативни и стратешки оквир. Успостављање институционалног оквира, изградња капацитета, усвајање и примена процедура за родну процену политика и поштовање принципа једнаких могућности у јавним политикама на нивоу града су предуслови унапређења положаја жена и мушкараца и побољшање услова живота. Значајан део циљева и активности је усмерен на успостављање институционалног оквира и системских решења за увођење родне перспективе у локалне политике (мере и програме) и активности институција, док је један мањи део усмерен на решавање практичних потреба жена и мушкараца. Првенствено због тога што је локалним акционим планом потребно предвидети системска решења која ће омогућити континуирану процену јавних политика и потреба грађана и грађанки, а тиме и одговарати на њихове потребе и уважавати интересе локалног становништва.

Локални акциони план израђује се за период од четири године, при чему је четврта година предвиђена за евалуацију спровођења ЛАП-а, као и припрему плана активности за наредни

период. На основу анализе стања дефинисане су приоритетне области за наредне три године, укључујући и обезбеђивање предуслова за активности у наредном периоду.

Имајући у виду расположиве ресурсе, као и приоритете, радна група за израду ЛАП-а на основу анализе стања и идентификованих приоритетних области, одабрала је приоритете за наредне четири године, имајући у виду пре свега имплементацију Повеље.

У оквиру стратешких области дефинисан је стратешки циљ који је потребно остварити до краја 2017. године и појединачни циљеви. Индикатори, који треба да омогуће праћење и евалуацију спровођења ЛАП-а су дефинисани квантитативно и квалитативно.

Кључне области локалне самоуправе по Повељи су да спроводи родну процену својих политика, да обезбеди равноправност у приступу услугама, као и учешће различитих група у одлучивању, али и да обезбеди адекватне услуге. Имајући у виду практичне проблеме у граду, родно засновано насиље, односно заштита жртава и сузбијање насиља, показало се као најзначајнији проблем.

Тако су стратешке области ЛАП-а дефинисане према областима Повеље:

I. Општи оквир за равноправност и политичка улога

У оквиру ове области Повеље дефинисана су два стратешка циља: изградња институционалног оквира за спровођење политика родне равноправности у граду Краљеву и повећање учешћа жена у процесима доношења одлука. Ови стратешки циљеви дефинишу предуслове и успостављање институционалних капацитета за спровођење родне процене политика и континуирано поштовање принципа равноправности у оквиру локалних политика. Осим изградње институционалних капацитета, ова стратешка област дефинише и поштовање принципа равноправности у оквиру локалног планирања и одрживог развоја, конкретно унапређења положаја жена на тржишту рада, који је у Краљеву неповољнији од положаја мушкараца.

За сваки стратешки циљ дефинисани су појединачни циљеви:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Изградња институционалног оквира за спровођење политика родне равноправности у граду Краљеву

У оквиру овог стратешког циља, као кључне препреке идентификовани су недовољни капацитети и видљивост локалног тела за равноправност полова, недостатак родно осетљивих података и континуираног праћења положаја жена и мушкараца у граду Краљеву, непостојање праксе родне процене политика и родно осетљивих развојних планова и локалних политика. Имајући у виду обавезе преузете Повељом дефинисана је и потреба за јаснијим обавезивањем на равноправност и успостављањем механизма који ће гарантовати равномеран приступ локалним ресурсима, за жене и мушкарце.

Појединачни циљеви су:

1.1 Повећани капацитети, надлежности и видљивост тела за равноправност полова

Под повећаним капацитетима и надлежностима тела за родну равноправност подразумева се првенствено отклањање препрека за функционисање овог тела идентификованих не само у градској управи Краљева, већ и у већини локалних самоуправа у Србији. Овај циљ предвиђа јасно дефинисање надлежности локалног тела за равноправност полова, процедура и облика сарадње са другим органима и телима локалне самоуправе, али и обезбеђивање активне укључености Савета за родну равноправност у доношење одлука од стране Скупштине Града.

Исто тако, потребно је континуирано радити на повећању нивоа знања и вештина Савета за родну равноправност, како би на адекватан начин могла да спроводи своје надлежности, првенствено у делу родне процене, како би Савет могао да пружа подршку другим

одељењима и службама локалне самоуправе у континуираном спровођењу и праћењу остварености принципа родне равноправности у оквиру локалних политика.

Како би се обезбедило праћење рада и резултата Савета, ово тело израђује годишњи план активности и подноси годишњи извештај о раду Скупштине Града. Такође, годишњим планом активности утврдиће се средства потребна за реализацију активности Комисије.

1.2 Успостављен систем праћења положаја жена и мушкараца у граду Краљеву и повећана доступност родно осетљивих података

Као једна од препрека не само процене стања равноправности, већ и креирања и праћења локалних политика и програма јесте недостатак статистичких података и показатеља о положају жена и мушкараца. У складу са тим, али и обавезом дефинисаном чланом 40 Закона о равноправности полова, потребно је успоставити систем прикупљања, обраде и објављивања података разврстаних по полу, у оквиру службене евиденције институција и организација. Овај систем укључује врсту података који се прикупљају, надлежне институције, периодично прикупљања, начин објављивања података како би били доступни јавности, али и њихово достављање Савету за родну равноправност, као надлежној за праћење стања равноправности. Основ за родну статистику биће службена евиденција институција и организација, укључујући и градску управу и то у оквиру области на које се односи Национална стратегија за унапређење родне равноправности.

Успостављање система родно осетљиве статистике подразумева и спровођење специјализованих истраживања родних неједнакости, као што су коришћење времена, узроци неактивности жена и родно осетљиве анализе буџета (док се ово не успостави као редовна пракса локалне самоуправе). Циљ ових истраживања је да се сагледају узроци и последице постојећих облика родних неједнакости, како би локалне политике и програми у већој мери одговарали реалним потребама.

1.3 Увођење родне перспективе у градске активности и институције чији је оснивач локална самоуправа

У прве три године имплементације ЛАП-а успоставиће се предуслови за континуирану родну процену локалних политика. Родна процена треба да буде саставни део пословања и активности одељења и служби локалне самоуправе и институција чији је оснивач. Због тога је кључни предуслов информисање и едукација запослених у овим институцијама, како би спроводили родну анализу у склопу својих редовних активности, тако и током планирања и евалуације. Родна процена подразумева анализу корисника/ца програма по полу, ресурса који су расподељени на жене и мушкарце у оквиру програма, евалуацију резултата програма (пројекта, додела средстава из буџета и сл.). Како би овај систем био одржив потребно је оспособити запослене у локалној самоуправи за спровођење родне процене, која у том случају не би захтевала додатна средства за ангажовање спољних консултаната/киња.

Осим тога родна процена је потребна при доношењу одлука Скупштине града и Градског већа, како би се осигурало да последице одлука буду у једнакој мери повољне за жене и мушкарце и обезбеђују принцип једнаких могућности и унапређују положај жена. Родну процену ових одлука у склопу свог мандата врши Савет за родну равноправност.

ЛАП-ом је такође предвиђена и израда родно осетљивих акционих планова вртића, имајући у виду недовољно доступне услуге бриге о деци у граду Краљеву, али и потребу да се са изменама родних стереотипа који узрокују неравноправност почне од најнижих нивоа образовања. ЛАП-ом је предвиђена подршка градској предшколској установи при изради акционог плана, размена искустава и пракси и средства за имплементацију предвиђених активности.

1.4 Обавезивање на равноправност и промоција принципа једнаких могућности

Обавезивање на равноправност подразумева јавно дефинисану политику родне равноправности у граду Краљеву од стране градске управе, којом се уједно промовише и Европска повеља за равноправност жена и мушкараца. Овај циљ укључује активности у три

сегмента: гарантовање поштовања принципа једнаких могућности, промовисање равноправности полова и повећање видљивости жена и активне мере за укључивање различитих група грађана/ки у доношење одлука чиме се обезбеђује да њихове потребе и интереси буду препознати у јавним политикама што доприноси принципу доброг управљања.

Осим Одлука које установљава локална самоуправа (о поштовању принципа једнаких могућности приликом запошљавања и напредовања и коришћењу родно осетљивог језика у службеној комуникацији у оквиру градске управе), овај циљ ће се остваривати и у оквиру активности институција културе, комуналних служби и јавних предузећа, кроз визуелну промоцију видљивости жена и мушкараца у јавним просторима. Такође, Комисија за доделу и промену назива улица ће размотрити именовање улица по знаменитим женама из Краљева.

1.5 Увођење принципа родне равноправности у програме запошљавања и samozapoшљавања у складу са Законом о равноправности полова

Филијала Националне службе за запошљавање у Краљеву, у сарадњи са локалном самоуправом, али и самостално, реализује активне мере запошљавања, али и друге програме који имају за циљ запошљавање или квалификацију лица на евиденцији. С друге стране, градска управа из локалног буџета издваја средства за економски развој, што укључује подршку запошљавању и samozapoшљавању, подстицаје у пољопривреди и друге мере.

Неповољнији положај жена на тржишту рада условљен је ниском стопом активности жена, дискриминацијом на тржишту рада, недовољном информисаношћу и другим факторима. Кроз предвиђене активности радиће се на увођењу принципа једнаких могућности и родне равноправности при запошљавању и samozapoшљавању, едукацији запослених у релевантним службама, увођењу родне равноправности у фондове и програме за које су издвојена подстицајна средства а чији је оснивач Град Краљево, као и у програме и услуге НСЗ-а – а све у складу са Законом о равноправности полова. Такође, предвиђене су активности промоције предузетништва међу младима (подједнако младићима и девојкама) и мање заступљеним полом.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Повећање учешћа жена у доношењу одлука

Повећање учешћа жена у доношењу одлука представља предуслов демократичности и равноправности локалних политика и не укључује само учешће жена, већ и различитих група у неповољнијем положају у формулисању локалних политика. Као кључне карактеристике и препреке учешћа жена у локалним политикама идентификоване су: подзаступљеност жена у органима извршне власти, недовољна укљученост жена у одлучивање на локалном нивоу, у оквиру Савета месних заједница, што се посебно односи на сеоске месне заједнице и жене са села и недовољна видљивост и активност политичарки на иницијативама за родно осетљиве локалне политике.

У складу са тим дефинисани су следећи појединачни циљеви:

2.1 Повећање учешћа жена на местима извршне власти и у представничким телима

Овај циљ подразумева примену националног институционалног оквира, пре свега Закона о равноправности полова и предвиђа установљавање квота за позиције извршне власти, именована и постављена лица, од најмање 30 % мање заступљеног пола у складу са Законом. Показало се да измене изборног законодавства нису довољне, посебно јер се не односе на позиције извршне власти.

2.2 Повећање учешћа жена у Советима месних заједница

Прикупљени подаци показују да су жене присутне са мање од 15 % у Советима месних заједница и да је паралелно са установљавањем квоте за изборне листе, потребно радити на информисању и оснаживању жена за учешће у одлучивању на локалном нивоу.

2.3 Повећање видљивости политичарки и њихове активности на увођењу родне перспективе у локалне политике

Овај циљ подразумева повећану информисаност и сензибилисаност политичарки у Краљеву (одборница и чланица политичких странака), као и јачање њихове међусобне сарадње, али и сарадње са политичаркама на европском нивоу, којима се доприноси њиховом активнијем учешћу у доношењу одлука.

II. Улога пружања услуга

Улога локалне самоуправе као пружаоца услуга дефинисана је Европском повељом и подразумева адекватан приступ услугама које реализује и финансира локална самоуправа, али и обезбеђивање услуга које одговарају потребама различитих група грађана и грађанки. На основу анализе стања идентификовано је да су групе у посебно неповољном положају, оне којима је отежан приступ услугама: жене са искуством породичног насиља, самохране мајке, Ромкиње, интерно расељена лица и жене са села. Унапређење положаја маргинализованих група захтева дугорочне активности и решавање ширих социо-економских проблема који обликују неповољни положај припадника/ца ових група. Као значајан недостатак услуга које обезбеђује локална самоуправа показала се неадекватна заштита жена које су претпеле породично насиље, као и неадекватно процесуирање насиља. Тако је ова област дефинисана као стратешки циљ, посебно имајући у виду спровођење Националне стратегије за борбу против сексуалног и родно заснованог насиља на националном нивоу.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Унапређење система заштите жена жртава родно заснованог, партнерског и насиља у породици

Постојећи капацитети у граду Краљеву, укључујући институције које финансира Град и републичке институције на локалном нивоу су недовољни односно, нису се показали довољно ефикасни у сузбијању насиља над женама.

Евидентан је и недостатак међусекторске сарадње и/или умрежености и усклађености рада свих релевантних институција и специјализованих невладиних организација.

Поред тога идентификоване су још неки недостаци због којих се проблем насиља у породици не решава ефикасно у Краљеву - непоштовање Протокола о сарадњи, недостатак механизма за праћење поступања институција, али и неоснаженост жртава, недовољна информисаност и прихватљивост насиља у широј заједници.

До сада од стране Града Краљева није постојала систематска подршка решавању проблема насиља у породици у Краљеву, осим минималне финансијске подршке раду СОС службеу виду донација удружењима грађана/ки.

У складу са тим су дефинисани појединачни циљеви:

3.1 Унапређење рада институција на сузбијању насиља над женама

Овај циљ подразумева подизање нивоа знања запослених у локалним институцијама, али и потребне мере на успостављању чврсте и континуиране сарадње. Надлежности, начин поступања, размена информација и други детаљи дефинисаће се усвајањем протокола о сарадњи институција на локалном нивоу, који је за ниво Србије развијен у склопу спровођења Стратегије за сузбијање сексуалног и родно заснованог насиља.

Осим тога потребно је учинити институције доступније женама изложеним насиљу, кроз успостављање и рад мобилног тима.

Како би се обезбедило поштовање Протокола, али и континуирано праћење броја случајева насиља и поступања институција у оквиру Савета за безбедност или другог органа локалне самоуправе, представници/е надлежних институција, градског већа и одборници/е пратиће рад институција, функционисање мобилног тима.

Предвиђеним активностима потребно је обезбедити ефикасније процесуирање сваког пријављеног случаја насиља, кроз сарадњу са женским групама и другим организацијама за подршку жртвама насиља.

3.2 Подизање свести јавности о неприхватљивости родно заснованог насиља и облицима заштите

Претпоставља се да је број случајева насиља знатно већи од броја који буде пријављен институцијама. Као узроци су дефинисани недовољна оснаженост жртава за пријављивање насиља, недовољна информисаност о институцијама и облицима заштите, недовољно поверење у институције и облике заштите. Због тога је потребно спроводити кампању на нивоу града, којом ће се шира јавност и потенцијалне жртве информисати о значају пријављивања насиља, облицима заштите, али и којом ће се послати јасна порука о неприхватљивости насиља над женама.

"Ако желимо да створимо друштво засновано на равноправности, веома је важно да локална и регионална власт узму у обзир родни аспект при креирању стратегија, вођењу својих организација, као и у свакодневној пракси. А у данашњем и сутрашњем свету, право на равноправност између мушкараца и жена је такође кључ нашег економског и друштвеног успеха – не само на европском и државном нивоу, већ и на нивоу региона, у градовима и у локалним заједницама."

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Табеларни приказ циљева и активности Локалног акционог плана

Стратешки циљ 1: Изградња институционалног оквира за спровођење политика родне равноправности у граду Краљеву

Индикатор: Успостављене мере и процедуре за формулисање, имплементацију и праћење родно осетљивих локалних политика

Појединачни циљ 1.1: Повећани капацитети, надлежности и видљивост тела за равноправност полова

Индикатор: Број поднетих и усвојених иницијатива Савета за родну равноправност

Рок: децембар, 2016.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси ²⁵	Рокови
1.1.1 Оснивање тела за родну равноправност као сталног радног тела Скупштине Града Краљева	Одлука о оснивању тела са дефинисаним надлежностима у складу са активностима дефинисаним ЛАП-ом и обавезама предвиђеним Повељом Установљене обавезе учешћа представника/ца Савета за родну равноправност у изради стратешких и развојних докумената и наменских фондова Измене Статута Града Краљева	Службени лист Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Радна група за праћење спровођења ЛАП-а Одборници/е	Буџет Града за 2014. Ресурси Градске управе	Март 2014.

²⁵ Извори финансирања у највећем броју случајева подразумевају буџет Градске управе и друге ресурсе (првенствено административне, просторне, људске ресурсе градске управе и осталих институција у граду Краљеву), међутим предвиђени су и други извори финансирања, пре свега донаторска средства. Буџет потребан за ЛАП је потребно дефинисати детаљним годишњим планом акције и предвидети и усвојити буџетска издвајања.

Локални акциони план Града Краљева за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу 2014-2018.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси ²⁵	Рокови
1.1.2 Израда годишњег плана рада Савета за родну равноправност Града Краљева	Годишњи план	Извештај са седнице Савета за родну равноправност града Краљева Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Чланови/це Савета за родну равноправност Града Краљева	Ресурси Градске управе	Јун 2014.
1.1.3 Перманентна едукација чланова/ица Савета за родну равноправност у области родне анализе, родног буџетирања и политика родне равноправности на локалном нивоу	Одржано две обуке годишње Најмање 80 % чланова/ца Савета за родну равноправност прошло најмање 24 сата обуке годишње по особи	Информације из анализе процене напретка (резултати теста пре и после обуке) Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Савет за родну равноправност Специјализована удружења грађана/ки Спољни/е стручњаци/киње	Буџет Града за 2014, 2015, 2016. Донаторска средства	Децембар, 2014, 2015, 2016.
1.1.4 Информисање доносиоца/тељки одлука и запослених у градској управи о активностима Савета за родну равноправност и стању родне равноправности у граду Краљеву објављивањем извештаја и организовањем састанака	Најмање 4 одржана састанка годишње Објављен годишњи извештаја на интернет сајту градске управе Извештаји представљени Скупштини града	Извештај о раду Савета за родну равноправност Интернет сајт града Краљева Записници са седница Скупштине града	Савет за родну равноправност	Буџет Града и други ресурси Градске управе	Децембар 2014, 2015, 2016, 2017.
1.1.5 Успостављање система финансирања активности Савета за родну равноправност на основу Годишњег плана активности	Буџетом обезбеђено најмање 60 % средстава планираних годишњим планом Савета за родну равноправност	Извршење буџета града Краљева	Савет за родну равноправност Одељење за финансије Одборници/е	Буџет Града за 2015, 2016, 2017, 2018.	Октобар – децембар 2014, 2015, 2016, 2017.

Појединачни циљ 1.2: Успостављен систем праћења положаја жена и мушкараца у граду Краљеву и повећана доступност родно осетљивих података

Индикатор: Минимум 50 % служби, установа и предузећа код којих су доступни родно разврстани подаци

Рок: децембар 2017.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
1.2.1 Развијање система вођења родно осетљиве статистике у службеној евиденцији органа локалне самоуправе (укључујући предузећа и установе) на основу НАП-а и Европске повеље који укључује врсту и обим података, надлежне службе и институције и периодичку прикупљања података	Идентификовани недостаци у подацима на основу анализе стања и службене евиденције институција Развијен модел статистике Утврђен начин и периодика прикупљања родно разврстаних података Пслато минимум 15 захтева за достављање родно разврстаних података годишње службама, институцијама и предузећима Успостављен систем вођења статистике на основу најбољих пракси у Србији и доступних информација добрих европских пракси Усвојен акт који обавезује градска предузећа, установе и службе на вођење података разврстаних по полу Минимум 3 информативна састанка годишње између Савета за родну равноправност и градских предузећа, установа и служби	Службена евиденција градске управе Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Савет за родну равноправност Радна група за праћење ЛАП-а Спољни стручњаци/киње	Буџет Града за 2014. Буџет Града за 2015. Донаторска средства (по пројекту)	Децембар, 2015.
1.2.2 Презентирање резултата родно осетљивих података	Годишњи извештај о стању родне равноправности Минимум 3 локална медија представила извештај јавности	Интернет сајт Града Краљева	Савет за родну равноправност	Буџет Града Ресурси градске управе.	Децембар 2015, 2016, 2017.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
1.2.3 Спровођење истраживања: о коришћењу времена - израда 'буџета времена'	Резултати истраживања	Публикација Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Савет за родну равноправност Специјализована удружења грађана/ки Спољни/е стручњаци/киње	Донаторска средства	Август 2015.
1.2.4 Истраживање узрока неактивности и дугорочне незапослености жена и мушкараца и упоредни преглед	Резултати истраживања	Публикација Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Савет за родну равноправност Спољни/е стручњаци/киње Специјализована удружења грађана/ки НСЗ	Донаторска средства	Децембар, 2015.
1.2.5 Родна анализа буџета Града Краљева за 2015. и израда препорука за буџет 2016.	Најмање 3 родно осетљиве буџетске линије у буџету за 2016.	Извештај о анализи буџета Буџет града 2016.	Савет за родну равноправност Одељење за привреду и финансије Одборници/е Специјализована удружења грађана/ки	Донаторска средства Ресурси Градске управе	Октобар 2015.

Појединачни циљ 1.3: Увођење родне перспективе у активности градске управе и институције чији је оснивач локална самоуправа

Индикатор: Број родно осетљивих стратешких докумената и буџетских линија у граду

Рок: децембар 2016.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
1.3.1 Едукација запослених у институцијама, јавним предузећима и установама, службама и одељењима локалне управе за увођење родне перспективе у развојне планове, фондове и планове рада	Одржано минимум 36 сати тематске обуке Обукама обухваћен минимум 40 % градских предузећа, установа, институција, служби и одељења Минимум 20 учесница/ка по обуци Повећан ниво знања учесница/ка за минимум 20 %	Информације из анализе процене напретка (резултати теста пре и после обуке) Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Градска управа Савет за родну равноправност Спољни/е стручњаци/киње	Донаторска средства	Новембар 2015.
1.3.2 Израда родно осетљивих развојних планова рада предузећа, установа, служби, одељења и институција	Најмање 5 родно осетљивих планова	Годишњи планови рада за период 2016 - 2017. Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Предузећа, установе, институције, одељења и службе које се финансирају из буџета града Савет за родну равноправност	Буџет Града Ресурси Градске управе	Новембар 2016.

Појединачни циљ 1.4: Обавезивање на равноправност и промоција принципа једнаких могућности

Индикатор: Минимум 3 афирмативне мере

Рок: децембар 2017.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
1.4.1 Усвајање акта којим се уводи обавеза коришћења родно осетљивог језика у јавну и интерну комуникацију локалне управе	Усвојен акт	Службени лист	Савет за родну равноправност Одборници/е Спољни/е сарадници/е	Буџет Града Ресурси Градске управе	Април 2016.
1.4.2 Повећање видљивости равноправности у јавном простору кроз визуелне представе (на пример: именовање улица по познатим женама из Краљева, организовање изложби и промотивних материјала о знаменитим Краљевчанкама, мушкарци и жене видљиви на знаковима у јавним просторима, маркетиншки и промотивни материјал у складу са родном равноправношћу).	Најмање 3 позитивне визуелне представе	Одлуке градске управе	Савет за родну равноправност Установе културе Савет за именовање и промену назива улица Јавна предузећа, итд.	Буџет Града Ресурси Градске управе	Април 2016.
1.4.3 Оглашавање радних места поштујући принципе равноправности полова у градској управи и свим установама и организацијама чији је оснивач локална самоуправа	Минимум 90 % огласа за радна места поштујући принципе родне равноправности; Савет за родну равноправност упутио упутство за оглашавање радних места по принципима родне равноправности у минимум 70 % служби Градске управе и свим установама и организацијама чији је оснивач локална самоуправа	Огласи за радна места, положаје и функције Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Службе за управљање људским ресурсима у градској управи и јавним предузећима Савет за родну равноправност у надзорној улози	Ресурси Градске управе	Децембар 2017.

Локални акциони план Града Краљево за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу 2014-2018.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
1.4.4 Обезбеђивање учешћа мање заступљеног пола и припадника/ца вишеструко маргинализованих група у доношењу локалних развојних и других докумената кроз адекватно информисање и сарадњу са цивилним сектором	Најмање 30 % мање заступљеног пола присутно на јавним расправама Најмање једно удружење грађана/ки које се бави унапређењем положаја жена и/или вишеструко маргинализованих група укључено у израду локалних развојних планова	- Записници са јавних расправа и извештаји о изради развојних докумената - Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Савет за родну равноправност Одељења/службе градске управе Специјализована удружења грађана/ки	Буџет Града Ресурси Градске управе Донаторска средства	Децембар 2016, Децембар 2017.
1.4.5 Припрема и издавање месечног билтена о плановима и раду локалне самоуправе и информисање грађана/ки о РР и правима и напретку у спровођењу ЛАП-а	500 штампаних и подељених билтена на месечном нивоу од чега је 200 подељено у сеоским насељима билтен садржи минимум 8 страна анкета о информисаности грађана/ки два пута годишње	Резултати анкете Извештај о дистрибуцији билтена са бројем подељених примерака по насељу Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Градска служба за информисање Скупштина града Краљево Савет за родну равноправност Канцеларије месних заједница Специјализована удружења грађана/ки	Буџет града за 2015. Буџет града за 2016. Буџет града за 2017. Ресурси Градске управе	Децембар 2016, 2017.
1.4.6 Организација јавних расправа о резултатима реализације ЛАП-а и/или питањима равноправности жена и мушкараца у Краљеву, и учешће грађана и грађанки у подједнаком броју	Најмање једна јавна расправа годишње	Извештај о спровођењу ЛАП-а Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група.	Радна група за израду и праћење спровођења ЛАП-а Савет за родну равноправност	Ресурси Градске управе	Децембар 2014, 2015, 2016, 2017.

Појединачни циљ 1.5: Увођење принципа родне равноправности у програме запошљавања и samozapoшљавања у складу са Законом о равноправности полова

Индикатор: За 20 % повећан број мање заступљених корисника/ца програма које спроводи НСЗ и градска управа

Рок: децембар 2016.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
1.5.1. Едукација запослених у НСЗ и другим институцијама из области рада и запошљавања - за примену принципа родне равноправности у делокругу њиховог рада	Повећан ниво знања за 50 % Одржано минимум 24 сата обуке Минимум 20 % запослених годишње прошло обуку	Информације из анализе процене напретка (резултати теста пре и после обуке) Извештај са обуке и пратећи материјал Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	НСЗ Савет за родну равноправност Специјализована удружења Спољни стручњаци и стручњакиње	Ресурси НСЗ Ресурси Градске управе Спољни донатори	Децембар 2015, 2016, 2017.
1.5.2 Подстицање послодаваца да у захтевима према НСЗ поштују принцип равноправности полова, као и у огласима за радна места које објављују и промоција запошљавања у нетрадиционалним занимањима за жене и мушкарце и др. у складу са чланом 22. Закона о равноправности полова	Број послодаваца који се обраћају НСЗ и који поштују принцип једнаких могућности у захтевима према НСЗ повећан за 30% Број интервенција које је НСЗ имао упућујући послодавце на Закон о равноправности полова	Службена евиденција НСЗ Извештај Локалног савета запошљавања	НСЗ Краљево Савет за родну равноправност Локални савет запошљавања	Ресурси НСЗ	Децембар 2015, 2016, 2017.

Локални акциони план Града Краљево за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу 2014-2018.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
1.5.3. Увођење активних мера за поштовање принципа родне равноправности у све програме и услуге које спроводе НСЗ и институције/службе чији је оснивач Град, сходно члану 22. Закона о равноправности полова	Идентификовано најмање 3 институције/службе које могу ефикасно да спроведу афирмативне мере Најмање 30 % корисника/ца мање заступљеног пола учествује у оквиру спровођења програма и услуга идентификованих институција	Годишњи извештаји наведених институција Спољна евалуација	НСЗ Филијала Краљево Савет за родну равноправност Специјализована удружења грађана/ки Спољни/е стручњаци/киње Град Краљево	Ресурси Градске управе Ресурси НСЗ-а Донаторска средства	Децембар 2017.
1.5.4 Увођење родне равноправности у све фондове и програме за које су издвојена подстицајна средства чији је оснивач Град Краљево	Најмање 30 % мање заступљеног пола су корисници/це подстицајних средстава	Извештај о дистрибуцији фондова и подстицајних средстава Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Град Краљево Савет за родну равноправност	Ресурси Градске управе.	Децембар 2017.
1.5.5. Промоција предузетништва међу младима и мање заступљеним полом	Минимум једно окупљање годишње (сајам, конференција, итд) Минимум 5 медијских промоција годишње Код активности које су усмерене на младе заступљен једнак проценат оба пола Активности подржане од стране најмање 3 релевантна актера Кроз активности промовисане алтернативне економије (нпр. задруге, еколошки одржива економија, социјална предузећа, итд.)	Извештаји пројеката и пратећи материјал Прес клипинг (медијски извештаји) Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Привредна комора Регионална агенција за просторни и економски развој Специјализована удружења НСЗ Град Краљево	Буџет Града Ресурси Градске управе Донаторска средства	Децембар 2014, 2015, 2016, 2017.

Стратешки циљ 2: Повећање учешћа жена у доношењу одлука

Индикатор: Најмање 30 % жена у свим органима власти

Појединачни циљ 2.1: Повећање учешћа жена на местима извршне власти и у представничким телима

Индикатор: 30 % жена на местима извршне власти и у представничким телима

Рок: децембар, 2017.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
2.1.1 Промоција Закона о равноправности полова и лобирање у политичким странкама и градској управи за његову примену	Најмање 5 одржаних састанака годишње са представницима/цама политичких странака и одборничких група Подељен инфо материјал у 80 % страначких одбора и у 80 % Скупштине града и Градске управе	Извештај о одржаним састанцима	Одборници/е градске Скупштине Савет за родну равноправност	Буџет Града	Децембар 2017.
2.1.2 Усвајање измена Статута у циљу дефинисања квота за мање заступљен пол на позицијама извршне власти и одборничким местима	Измена Статута града	Службени лист	Скупштина Града Савет за родну равноправност Одборнице/ци	Ресурси Градске управе	Мај 2017.
2.1.3 Усвајање измена Статута увођењем одредбе о најмање 30 % мање заступљеног пола у радним и саветодавним телима и делегацијама, као и надзорним одборима јавних предузећа	Измене Статута	Службени лист	Скупштина Града Савет за родну равноправност Одборнице/и	Ресурси Градске управе	Мај 2017.

Појединачни циљ 2.3: Повећање видљивости политичарки и њихове активности на увођењу родне перспективе у локалне политике

Индикатор: Формирана платформа локалних одборница и најмање 3 иницијативе које су поднеле/подржале, а које се тичу неког од циљева из овог ЛАП-а

Рок: децембар, 2016.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
2.3.1 Обуке за оснаживање жена за одлучивање у политичким странкама и за родне аспекте њиховог деловања	Најмање 6 одржаних тренинга са политичаркама из локалних одбора странака Одржано најмање 36 сати обуке за минимум 20 учесница Унапређене вештине и знања након завршене обуке	Извештај о одржаним тренинзима и пратећи материјал Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Локални одбори политичких странака Специјализована удружење грађана/ки Спољни/е стручњаци/киње	Донаторска средства	Децембар 2015.
2.3.2 Формирање женске политичке платформе у граду Краљеву	Формирана женска политичка платформа као неформална група Учешће представница / функционерки најмање 4 политичке партије – од тога, најмање једна највећа опозициона и најмање две владујуће партије	Одлука о формирању политичке платформе Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Одборнице градске Скупштине	Средства политичких странака	Децембар 2015.
2.3.3 Образовање чланица Платформе за лобирање за РР на лок. нивоу; спровођење заједничких активности и подношење иницијатива	Најмање два одржана тренинга за чланице Платформе Одржано најмање 36 сати обуке за минимум 15 учесница Спроведене најмање 3 заједничке активности/иницијативе	Извештај и евалуација о одржаним тренинзима	Чланице платформе Одбори политичких странака	Донаторска средства Средства политичких партија	Децембар 2015.
2.3.4 Учешће политичарки у процесу повезивања градова на европском нивоу: размена искуства са политичаркама из Европе и учешће политичарки у активностима ЦЕМР-а и сличних организација	Најмање 5 представница Краљево учествује у активностима ЦЕМР-а и/или других међународних иницијатива на тему родне равноправности на локалном нивоу	Извештај о спроведеним активностима	Чланице платформе Савет за родну равноправност	Буџет Града Ресурси Градске управе	Децембар 2016.

Стратешки циљ 3: Унапређење система заштите жртава родно заснованог, партнерског и насиља у породици

Индикатор: Број процесуираних случајева пред тужилаштвом порастао за 20 % у односу на 2012.

Појединачни циљ 3.1: Унапређење рада институција на сузбијању насиља над женама

Индикатор: Успостављен систем сарадње институција и унапређене постојеће услуге

Рок: децембар, 2017.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
3.1.1 Потписивање Протокола о сарадњи који је развијен у оквиру спровођења националне стратегије за борбу против родно заснованог насиља	Минимум 5 институција које су потписале Протокол У оквиру Протокола предвиђено тело за праћење спровођења Протокола	Потписан Протокол	Градска управа Здравствене установе Полиција Тужилаштво Центар за соц. рад Специјализована удружења грађана/ки Суд Савет за родну равноправност	Буџет Града Ресурси Градске управе Ресурси укључених институција	Децембар 2015.
3.1.2 Едукација запослених у локалним институцијама за унапређење сарадње у поступању на локалном нивоу	30 запослених из: полиције, ЦСР, здравствених установа, тужилаштва и суда прошло обуку Минимум 12 сати обуке	Извештаји о одржаним обукама	Савет за родну равноправност Специјализована удружења грађана/ки	Буџет Града Донаторска средства	Јун 2015.
3.1.3 Образовање водитељица група самопомоћи (ЦСР, СОС служба и Медицински центар) и успостављање и промоција група самопомоћи (по моделу „Моћ промене“)	Минимум 15 учесница прошло минимум 24 сата обуке Формирана минимум једна група самопомоћи у оквиру Центра за социјални рад Подељено минимум 500 инфо лифлета Емитована 3 медијска садржаја	Извештаји о одржаним едукацијама Извештај о раду група Медијски извештај (прес клипинг) Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група.	Специјализована удружења грађана/ки Центар за социјални рад Савет за родну равноправност	Буџет Града Ресурси Центра за социјални рад Донаторска средства	Децембар 2015.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
3.1.4 Унапређење рада и доступности СОС службе кроз обезбеђено финансирање и спроведене кампање за информисање о постојању службе	Уведена минимум једна нова услуга СОС службе (нпр. заступање, личне консултације и/или друго) Обезбеђен адекватан градски простор за СОС службу Минимум потребних средстава за рад СОС службе уврштено у годишњи градски буџет Минимум 100 постера годишње постављено на јавна места у граду Телефонске консултације доступне најмање четири пута недељно по најмање 5 сати СОС консултанткиње прошле најмање 24 сата обуке годишње	Буџет Града Годишњи извештај рада СОС службе	Градска управа Специјализована удружење грађана/ки	Буџет Града за 2015, 2016, 2017. Донаторска средства	Децембар 2015, Децембар 2016, Децембар 2017.
3.1.5 Формирање мобилног тима за хитно поступање и алокација буџетских средстава за функционисање мобилног тима	Одлука о формирању мобилног тима и меморандум о сарадњи Извештај рада мобилног тима предат телу за праћење спровођења Протокола, Савету за родну равноправност и локалним медијима минимум једном годишње Мобилни тим користи одабрану листу за информације о случају по моделу најбоље праксе	Службени лист Извештај рада мобилног тима који садржи мониторинг једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Градска управа Полиција Медицински центар Центар за социјални рад Тужилаштво Специјализована удружења грађана/ки	Буџет Града Ресурси Градске управе Ресурси надлежних институција Донаторска средства	Март 2016.
3.1.6 Успостављање тела при локалној управи (у оквиру Савета за безбедност или слично) за праћење спровођења Протокола о сарадњи и броја пријављених и процесуираних случајева	Минимум два пута годишње преко локалних медија јавност обавештена о спровођењу Протокола о сарадњи	Извештај о спровођењу Протокола	Савет за безбедност или слично Градска управа Радна група за праћење ЛАП-а Савет за родну равноправност	Буџет Града Ресурси Градске управе	Март 2016.

Појединачни циљ 3.2: Подизање свести јавности о родно заснованом насиљу и облицима заштите

Индикатор: Повећан број укупно пријављених случајева за 20% у односу на 2012. Полицији, Центру за социјални рад и СОС служби

Рок: децембар, 2017.

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и/или други потребни ресурси	Рокови
3.2.1 Спровођење медијске кампање и припрема и дистрибуција инфо материјала о неприхватљивости родно заснованог насиља и доступним облицима заштите, са контактима институција којима је могуће пријавити насиље	50 медијских садржаја емитованих у локалним медијима 5 000 подељених лифлета годишње 50 информативних плаката годишње	Извештај о спровођењу ЛАП-а Прес клипинг Извештај о дистрибуцији материјала Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Градска управа Савет за родну равноправност Савет за безбедност града или слично Локални медији Специјализована удружења грађана/ки Институције потписнице Протокола о сарадњи	Буџет Града Ресурси Градске управе Донаторска средства	Март 2016, 2017.
3.2.2 Обележавање „16 дана“ активизма против насиља над женама одржавањем јавних акција (у граду, у сеоским месним заједницама, ромским насељима и школама) и истицањем постера у јавним просторима градске управе и других институција	Минимум једна трибина годишње Минимум 50 учесника/ца трибине Минимум 3 јавне акције годишње Минимум 4 институције учествују у организовању и спровођењу јавних акција 100 истакнутих постера годишње	Извештај о спровођењу ЛАП-а Извештај мониторинга једнаких могућности учешћа вишеструко маргинализованих група	Градска управа Савет за родну равноправност Савет за безбедност града или слично Специјализована удружења грађана/ки Институције потписнице Протокола о сарадњи	Буџет Града и други ресурси Донаторска средства	Новембар – децембар на годишњем нивоу, 2014, 2015, 2016, 2017.

Спровођење и праћење спровођења ЛАП-а

Носиоци активности су пре свега локална управа и локалне институције, али и локална удружења грађана и друге организације, уз сарадњу и партнерство са локалном самоуправом. За праћење реализације активности дефинисаних ЛАП-ом, осим носилаца активности, надлежан је Савет за родну равноправност Града Краљева. Савет је уједно надлежан и за праћење остварености циљева ЛАП-а, на основу дефинисаних индикатора и за координацију других носилаца активности и сарадњу локалне управе са другим институцијама и организацијама. Предлог је да се формира Савет за родну равноправност као стално скупштинско тело, а према детаљним информацијама које је могуће наћи на сајту Управе за родну равноправност, а посебно у публикацији Механизми за постизање родне равноправности на локалном нивоу, коју је могуће наћи путем следећег линка:

http://www.gendernet.rs/files/Mehanizmi/Lokal/Mehanizmi_za_postizanje_rodne_ravnopravnosti_na_lokalnom_nivou_-_web.pdf.

За праћење и евалуацију спровођења ЛАП-а, посебно у саветодавном и надзорном делу, прве године спровођења надлежна је и радна група за израду ЛАП-а, која ће бити установљена као Радна група за праћење реализације ЛАП-а и која ће на шестомесечном нивоу издавати извештаје о реализованим активностима и нивоу достигнутог индикатора, а на крају свог мандата извести о остварености циљева. Радну групу за праћење реализације ЛАП-а ће чинити представници/е радне групе за израду ЛАП-а и представници/е институција и организације које су носиоци активности дефинисаних у документу. **Радна група ће одржати најмање шест састанака и сачинити најмање два извештаја о спровођењу ЛАП-а, које ће упутити Скупштини Града на усвајање.**

Комисија за равноправност полова ће за сваку годину имплементације ЛАП-а, почевши од 2014., припремити оперативни план, дефинисан у годишњем плану рада Комисије, као и средства потребна из буџета града за реализацију активности ЛАП-а у одређеној години. Годишњи план рада Комисије, укључујући оперативни план имплементације ЛАП-а ће усвајати Скупштина Града Краљева, најкасније у децембру текуће, за наредну годину. Почевши од 2014. оперативни план ће бити припреман у октобру текуће, за наредну годину, у складу са буџетским календаром, како би се обезбедило правовремено планирање буџетских средстава.

Локална самоуправа града Краљева ће бити партнер у свим активностима које се спроводе и финансирају донаторским средствима и ставити на располагање своје ресурсе у циљу спровођења активности.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а припрема Комисија за равноправност полова, а усваја Скупштина Града Краљева, на годишњем нивоу, најкасније у децембру календарске године за коју се извештај подноси.

Активности предвиђене акционим планом подразумевају једнаке могућности за учешће вишеструко маргинализованих група (самохраних родитеља, особа са инвалидитетом, Рома и Ромкиња, жена са искуством насиља, сеоско становништво, интерно расељених и избеглих лица итд.) и тамо где то није посебно наглашено. У том смислу цео акциони план подразумева поштовање принципа једнаких могућности, а индикатори укључују праћење једнаких могућности за учешће припадника/ца различитих група.